ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 67ον ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1931. Ἀριθ. 11.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Αἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι συνεφώνησαν ὅπως ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἑκάστου ἔτους θεωρῆται «Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς», κατ᾽ αὐτὴν δὲ κηρύσσωνται ἀπ᾽ ἄμβωνος λόγοι περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐνεργῆται ἔρανος ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν. Τὴν συνήθειαν ταύτην ἀκολουθοῦσι καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι. Διὸ καὶ τὸ παρὸν τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν εἶναι ἀφιερωμένον πρωτίστως εἰς ἄρθρα σχετικὰ πρὸς τὴν Ἱερὰν Βίβλον.

ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

«Λύχνος εἰς τοὺς πόδας μου εἶναι ὁ λόγος Σου καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους μου».
(Ψαλμ. ριθ΄. 105).

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρομοιάζεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν συγγραφέων μὲ διάφορα πράγματα, ἅτινα συμβολίζουν τὴν φύσιν καὶ τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ. λέγεται ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ***μάχαιρα δίστομος, ἀσπίς, ζώνη, ὑποδήματα, περικεφαλαία,*** κτλ.

Εἰς τὸ προκείμενον ἐδάφιον προσομοιάζεται μὲ ***λύχνον,*** μὲ ***φῶς.*** Ὁ συμβολισμὸς οὗτος εἶναι ὡραῖος καὶ ἐπιτυχής, διότι καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ καὶ τὸ φῶς ἔχουσι δύο σπουδαίας ἰδιότητας κοινάς:

1) Τὸ φῶς ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ***φέγγῃ,*** τοῦτ᾽ ἔστι νὰ διασκορπίζῃ καὶ νὰ ἐκδιώκῃ τὸ σκότος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σκότος εἶναι φύσει δυσάρεστον καὶ ἐμποιεῖ φόβον εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ φῶς φέρει ***χαράν.*** Ἐρωτήσατε τοὺς κατοικήσαντάς ποτε εἰς τὰς ὑπερβορείους χώρας τῆς γῆς, ὅπου τὸν χειμῶνα αἱ νύκτες διαρκοῦσι

ἕνα, δύο, τρεῖς καὶ τέσσαρας συνεχεῖς μῆνας, καὶ θὰ σᾶς εἴπωσι πόσον θλιβερὸν καὶ δυσάρεστον εἶναι τὸ σκότος· εἰς τὰ κλίματα ἐκεῖνα πολλὰ ἐκ τῶν ζῴων, μὴ δυνάμενα νὰ ὑποφέρωσι τὸ μακρὸν σκότος, περιπίπτουσιν εἰς ὕπνον ἢ νάρκην.

2) Τὸ φῶς ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ***θερμαίνῃ*** καὶ νὰ ***δίδῃ ζωήν.*** Ἀφαιρέσατε τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀπὸ τὴν φύσιν πέραν ἑνὸς χρονικοῦ ὁρίου καὶ πάντα τὰ ἔνζωα θὰ παύσωσι νὰ ζῶσι — θὰ ἀποθάνωσιν.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι φῶς, οὐ μόνον φωτίζον τὴν διάνοιαν καὶ συνετίζον τὴν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ὁδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς—εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν καὶ ἐκλογὴν αὐτῆς.

Οὐ μόνον ἀποκαλύπτει τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ δεικνύει πῶς πρέπει ὁ Θεὸς νὰ προσκυνῆται καὶ νὰ ὑπακούηται, καὶ πῶς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν κατάστασίν του.

Οὐ μόνον φωτίζει καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας· ἀλλὰ καὶ ζῳογονεῖ αὐτὸν ἀπὸ τῆς νέκρας καὶ τοῦ ληθάργου, εἰς ὃν περιπίπτει ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν μακρὰν καὶ ζοφώδη νύκτα τῆς ἁμαρτωλῆς του καταστάσεως. Ζωοποιεῖ καὶ ἀνακαινίζει καὶ ἐξαγνίζει τὸν ἄνθρωπον ἐξωτερικῶς τε καὶ ἐσωτερικῶς. Εἶναι «Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία παντὶ τῷ πιστεύοντι».

Ὅ,τι εἶναι ὁ ἥλιος εἰς τὰ ὀργανικὰ ὄντα (ζῷα καὶ φυτά), τοῦτ᾽ αὐτὸ εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Ἀφαιρέσατε τὴν Γραφὴν ἀπὸ μίαν κοινωνίαν καὶ αὕτη βυθίζεται ἀμέσως εἰς βαθὺ σκότος ἀγνοίας, πλάνης καὶ δεισιδαιμονίας.

Ἀφαιρέσατε τὴν Γραφὴν ἀπὸ μίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀμέσως ἡ Ἐκκλησία ἐκείνη κατακλύζεται ὑπὸ μυρίων πλανῶν καὶ ἀνθρωπίνων σοφισμάτων καὶ νεκροῦται εἰς τοὺς ξηροὺς τύπους. Παράδειγμα ἡ παροῦσα κατάστασις ἐκείνων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι διαδεδομένος εἰς τὸν λαὸν καὶ δὲν διδάσκεται ἀπὸ ἄμβωνος.

Διὰ νὰ ἐπιφέρῃ ὅμως ἡ Ἁγία Γραφὴ τὰ σωτήρια αὐτῆς ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ἀτόμων, πρέπει:

1) Νὰ διαδίδηται εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐννοεῖ ὁ λαός. Οὐαὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες ἐμποδίζουσι τὴν τοιαύτην κυκλοφορίαν τοῦ Θείου Λόγου! Οὐαὶ εἰς τοὺς Πάπας καὶ τὰ Συνέδρια καὶ τὰς Ἱερὰς Συνόδους τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, παρ᾽ ὧν παρεμβάλλονται προσκόμματα εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ κυκλοφορίαν τῶν Ἱερῶν Γραφῶν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ! εἰς τοὺς νομοθέτας τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες ὑπείκοντες εἰς μωρὰς εἰσηγήσεις τῶν «γλωσσαμυντόρων», ἀπηγόρευσαν οἱανδήποτε μετάφρασιν τῶν ἱερῶν κειμένων! Οἱ τοιοῦτοι ἀπεστέρησαν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τῆς μόνης πηγῆς πνευματικῆς ἀναζωπυρήσεως καὶ ἀνορθώσεως καὶ κατεδίκασαν ἔθνος Χριστιανικὸν νὰ στερῆται τῆς γνώσεως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ!

2) Νὰ ἀναγινώσκηται ἡ Ἁγία Γραφὴ τακτικῶς καὶ νὰ μελετᾶται ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἂν θέλῃ νὰ αἰσθανθῇ ἐν ἑαυτῷ τὴν σωτήριον ἐπίδρασιν αὐτῆς. Νὰ διδάσκηται ὑπὸ τῶν γονέων εἰς τὴν οἰκογένειαν, ὑπὸ τῶν διδασκάλων εἰς τὸ σχολεῖον, ὑπὸ τοῦ κλήρου εἰς τὸν ναόν, ἂν πρόκηται ἡ κοινωνία καὶ ἡ Ἐκκλησία

νὰ ἦναι ἀληθῶς πεφωτισμένη καὶ ζῶσα Χριστιανικὴ κοινωνία καὶ Ἐκκλησία.

3) Νὰ ρυθμίζηται συμφώνως πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἡ πορεία τῶν κυβερνώντων τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν κοινωνίαν, ἂν πρόκηται νὰ αἰσθανθῇ τὸ Ἔθνος τὴν ζωογόνον καὶ χαροποιὰν ἐπίδρασιν τοῦ Θείου Λόγου καὶ τοῦ Θείου Πνεύματος.

Οὕτω (καὶ μόνον οὕτω) χρησιμοποιουμένη ἡ Γραφή, εἶναι τῷ ὄντι φῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἴθε δὲ πᾶς μου ἀναγνώστης νὰ ἦναι οὐ μόνον κάτοχος τῆς Ἱερᾶς Βίβλου (τοῦθ᾽ ὅπερ τὴν σήμερον εἶναι εὔκολον μὲ τὰς εὐθηνὰς ἐκδόσεις τῶν εὐσεβῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν), ἀλλὰ καὶ μελετητὴς αὐτῆς, λέγων μετὰ τοῦ Προφητάνακτος: «Πόσον ἀγαπῶ τὸν νόμον Σου! Ὅλην τὴν ἡμέραν εἶναι μελέτη μου. Πόσον γλυκεῖς εἶναι οἱ λόγοι Σου εἰς τὸ στόμα μου! Πλέον ἐπιθυμητοὶ παρὰ τὸ χρυσίον, μάλιστα παρὰ πλῆθος καθαροῦ χρυσίου!»

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη).

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ
ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ

«Παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαόν μου».
(Ἡσα. μ'. 1).

Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι μία ἀλληλουχία ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν διαφόρων ἐθνῶν, ἅτινα ἀπαρτίζουσιν αὐτήν. Ὄπισθεν ὅμως τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς πόσα γεγονότα σοβαρὰ κρύπτονται! Πόσαι συγκρούσεις, πόσαι ἧτται, πόσαι ἀνατροπαί, πόσαι ἀκαταστασίαι καὶ ἀνωμαλίαι προηγήθησαν ἑκάστοτε τῆς ἀκμῆς ἢ τῆς παρακμῆς! Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ παρατάξῃ ἀμφιθεατρικῶς τὰ γεγονότα, ὥστε νὰ ἔχῃ μίαν πραγματικὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐν τούτοις ἀφ᾽ ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὸ πλαίσιον τῆς βραχείας ἢ μακρᾶς συνειδητῆς ζωῆς του, δύναται νὰ σχηματίσῃ μίαν ἀρκούντως ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν πραγμάτων. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἄνθρωπος ἱκανοποιημένος καθ᾽ ὅλα ἀπὸ τὴν ζωήν του. Ὁ ἄπορος, ὁ πένης, ὁ ἐστερημένος τῶν μέσων τῆς ζωῆς, εὑρίσκεται ἐν διηνεκεῖ πάλῃ πρὸς τὰς περιστάσεις τοῦ βίου, ἀγωνιζόμενος ν᾽ ἀντικρύσῃ τὴν κατάστασιν μετὰ πολλῶν πολλάκις ἀβαριῶν. Ὁ ἔμπορος, ὁ κτηματίας, ὁ πλούσιος παρ᾽ ὅλην τὴν ἐπάρκειαν τῶν μέσων του καὶ ἐνίοτε τὴν πληθωρικὴν ἐξασφάλισιν αὐτῶν, συναντᾷ τόσους οἰκονομικοὺς περισπασμούς, ἀντιθέτου μορφῆς, εἰς τὰς συναλλαγάς του, ὥστε τολμῶ νὰ εἴπω ὅτι ἔρχονται στιγμαί, καθ᾽ ἃς θὰ προὐτίμα νὰ μὴ εἶχε τίποτε, ἢ ν᾽ ἀντήλλασσε τὴν θέσιν του μὲ τὸν ἀπέναντί του ἁπλοῦν ἡμερομίσθιον ἐργάτην. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἐπιστήμονας καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαγγελματίας, τὰ στενὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι, εἶναι τόσον περιωρισμένα, ὥστε μόλις καὶ μετὰ βίας κινοῦνται ἐντὸς αὐτῶν. Αἱ ἀσθένειαι καὶ αἱ ἀπογοητεύσεις τῆς ζωῆς, ἡ διάψευσις τῶν καλλιτέρων ἐλπίδων (ὡς λ. χ. ὁ πρόωρος θάνατος

φερέλπιδος νέου), ῥίπτουσιν εἰς τοσαύτην θλίψιν μίαν οἰκογένειαν, ὥστε πολλάκις καταδικάζει αὐτὴν εἰς ἀφάνειαν καὶ εἰς θάνατον. Ὁ αἰφνίδιος ἀφ᾽ ἑτέρου κλονισμὸς λόγῳ ὑπερβολικῆς χαρᾶς ἢ λύπης πολλάκις ῥίπτει τοὺς ἀνθρώπους εἰς πένθος ἐφ᾽ ὅρου ζωῆς. Ἀτομικαί, οἰκογενειακαί, κοινωνικαὶ καὶ ἐθνικαὶ περιπέτειαι, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω τὰς παγκοσμίας τοιαύτας, εἶναι ὁ διηνεκὴς κλῆρος πάσης εὐαισθήτου καὶ λεπτῆς ψυχῆς. Τὰ πάθη καὶ αἱ φυσικαὶ συνέπειαι αὐτῶν ἐμβάλλουσιν ἄλλον κύκλον καὶ ἄλλας τάξεις ἀνθρώπων εἰς σοβαρὰς περὶ τοῦ παρελθόντος σκέψεις, χωρὶς νὰ δύνανται ποσῶς νὰ προλάβωσι τὴν ἐπίδρασίν των ἐπὶ τῆς ζωῆς. Τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐλλοχεύει πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἠνάγκασε τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν νὰ εἴπῃ: «Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλω, τοῦτο δὲν πράττω, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μισῶ, τοῦτο πράττω» (Ρωμ. ζ΄. 15).

Κατόπιν ὅλων τούτων δικαιολογεῖται ἡ κραυγὴ τοῦ πόνου καὶ τῆς στοργῆς, τὴν ὁποίαν ἐκπέμπει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, λέγων: «Παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαόν μου!» Λαός, ὅστις διῆλθε διὰ τοσούτων καὶ τοιούτων ἀξιομνημονεύτων περιπετειῶν ἀκμῆς καὶ παρακμῆς — λαός, τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ σταδιοδρομία εἶναι μία διηνεκὴς διδασκαλία πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ἔχει ἀνάγκην παρηγορίας, ὅπως καὶ πάντες οἱ ἄλλοι λαοί, οἵτινες ἐπίσης διέρχονται διὰ χαρᾶς καὶ λύπης, δι᾽ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας, διὰ μεσουρανήματος καὶ καταπτώσεως. Καὶ τίς θὰ ἠδύνατο ἆρά γε νὰ δώσῃ εἰς πάντας τούτους τὴν παρηγορίαν, ἧς ἔχουσιν ἀνάγκην; ἢ τί βάλσαμον ἢ φάρμακον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπουλώσῃ, ἂν ὄχι νὰ θεραπεύσῃ τελείως τὰς πληγάς των; Διὰ μέσου τῶν πυκνῶν μελανῶν νεφῶν μόνον μία ἀκτὶς παρηγορίας ὑπάρχει διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ αὐτὴ εἶναι ***ὁ αἰώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ,*** εὐτυχὴς δὲ ὁ ἀνακαλύψας τὴν παρηγορίαν ταύτην καὶ ἀντλῶν ἐκεῖθεν δύναμιν, χαράν, εἰρήνην, παρηγορίαν.

Α΄) ***Ἡ Γραφὴ εἶναι ἡ μόνη πηγὴ παρηγορίας.***—Τὸ αἰώνιον βιβλίον τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς παρηγορίας καὶ τῆς χαρᾶς δι᾽ ὅλας τὰς τάξεις, δι᾽ ὅλας τὰς καταστάσεις, δι᾽ ὅλας τὰς ἡλικίας, δι᾽ ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς συντόμου ἀτομικῆς ζωῆς ἑκάστου ἀνθρώπου, ὅσον καὶ διὰ τὴν μακρὰν ζωὴν τῶν ἐθνῶν ἢ τῶν λαῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀλλὰ πῶς;

α΄) Ἡ Ἁγία Γραφὴ ***ἀποκαλύπτει***, πρῶτον, ***τὰς αἰτίας*** τῶν ἀνωμαλιῶν, τῶν ἀκαταστασιῶν, συγκρούσεων, ἀσθενειῶν καὶ στενοχωριῶν καὶ ἔπειτα ***προσφέρει τὴν θεραπείαν.*** Δύο πράγματα εἶναι αἱ γενεσιουργοὶ αἰτίαι τῆς καταστάσεως: ***Ἁμαρτία*** καὶ ***ἐγώ.*** Ἐντὸς τῆς ἁμαρτίας θὰ συναντήσητε τὴν ἀπληστίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ὑποδεεστέρων καὶ πᾶν ἄλλο κακόν. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἐγώ, τὴν ἀλαζονείαν, τὸ ἀγέρωχον καὶ ἀτίθασσον καὶ ὑπερήφανον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ρίπτει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν μεγαλειτέραν κακοδαιμονίαν καὶ δυστυχίαν. Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς ὁμιλεῖ καὶ διὰ τὰ δύο: «Ὅτε ὅμως ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ. . . . διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τοὺς ὑπὸ νόμον, διὰ νὰ λάβωμεν τὴν υἱοθεσίαν» (Γαλ. δ΄. 4). «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ σώσῃ τὸ ἀπολωλὸς» (Ματ. ιη΄. 11, Λουκ. ιθ΄. 10). «Ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους, εἰς δὲ τοὺς ταπεινοὺς δίδει χάριν» (Ἰακώβου δ΄. 6).

β´) Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὡς πηγὴ παρηγορίας ***μορφώνει χαρακτῆρας*** ἰσχυρούς, ἀδαμάστους, οἵτινες ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνην, οἵτινες δὲν πτοοῦνται οὔτε τρέμουν πρὸ τῶν μεταβολῶν καὶ ἀνατροπῶν καὶ ἀκαταστασιῶν, ἀλλὰ ἀντιθέτως προσκολλῶνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν πηγὴν αὐτήν, ἡ ὁποία παρουσιάζει τοὺς γίγαντας ἐκείνους τῆς πίστεως, πρὸ τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτεται ἡ ἀνθρωπότης. Ἀνάγνωθι ὁλόκληρον τὸ ια´. τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς καὶ τὸ τοῦ Παύλου (Ρωμ. η´. 38): «Ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε παρόντα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε ἄλλη τις κτίσις θέλει χωρίσει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». Τίς δύναται νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητος πρὸ τοιούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς;

γ´) Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὡς πηγὴ παρηγορίας ***καταλύει τὴν ἔχθραν καὶ τὰ μίση***, πρῶτον μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, καὶ δεύτερον μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου, καὶ ἀνοίγει τὴν εὐρεῖαν λεωφόρον τῆς ***εἰρήνης,*** πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπὸ παντοῦ συνωστίζονται σήμερον ἄτομα καὶ ἔθνη ὅπως περιπατήσουν ἐν αὐτῇ. Οἱ πρωτουργοὶ τῆς εἰρηνιστικῆς προσπαθείας ὑπῆρξαν οἱ τακτικοὶ μελετηταὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ οἱ ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ νὰ καταστήσουν τὰς ἀληθείας αὐτῆς οὐχὶ νεκρὸν καὶ ἄνευ σημασίας γράμμα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀληθείας εἰς τὴν ζωήν των νὰ δώσουν εἰς τὴν εἰρηνιστικὴν κίνησιν σάρκα καὶ ὀστᾶ.

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ μελετῶντες καθημερινῶς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ συμβουλευόμενοι αὐτὴν πρὸ πάσης αὐτῶν ἀποφάσεως καὶ ἐπιχειρήσεως, εἶναι οἱ ἀληθῶς διαισθανόμενοι τὰς εὐλογίας τῆς εἰρήνης, καὶ οἱ καλλιεργοῦντες τὰ βασικὰ στοιχεῖα μιᾶς πραγματικῆς εἰρήνης, στηριζομένης ἐπὶ ἰσχυρῶν καὶ ἀκλονήτων βάσεων, καὶ ἐργαζόμενοι δραστηρίως καὶ ἀκαμάτως διὰ τὴν ἐπικράτησιν αὐτῆς τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον. Βασικὰ δὲ στοιχεῖα τῆς εἰρήνης εἶναι: α´) ***Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ὡς τῆς Εἰρήνης ἡμῶν***, τουτέστιν Ἐκείνου, διὰ τοῦ ὁποίου διηλλάγημεν πρὸς τὸν Πατέρα Θεόν. β´) Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Ἐκείνου ὅστις ***«κατήργησε τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ»***, τὸ ὁποῖον χωρίζει ἄτομα, οἰκογενείας, κοινωνίας, ἔθνη. «Δὲν εἶναι πλέος Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, δὲν εἶναι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, δὲν εἶναι ἄρσεν καὶ θῆλυ· διότι πάντες σεῖς εἶσθε εἷς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»· καὶ «Ὅπου δὲν εἶναι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βαρβάρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι ὁ Χριστὸς» (Γαλ. γ´. 28 καὶ Κολοσ. γ´. 11). Ἡ Ἁγία Γραφὴ—ὁ γραπτὸς λόγος τοῦ Θεοῦ — ὡς τὸ μόνον θεόπνευστον βιβλίον, ὡς δύναμις, κατήργησε τὴν δουλείαν, ἐξύψωσε τὴν γυναῖκα, ἐμερίμνησε διὰ τὰ μικρὰ παιδία, ἐπροστάτευσε τὴν μητέρα, ἐμόρφωσε χαρακτῆρας ἀξίους ἐμπιστοσύνης, ἐγέννησε καὶ ἀνέπτυξε τὴν εἰρηνιστικὴν —πᾶσαν εἰρηνιστικὴν—προσπάθειαν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς· καὶ οὕτω παρηγόρησε καὶ παρηγορεῖ καὶ θὰ παρηγορῇ πάντας τοὺς πιεζομένους ὑπὸ τὸ πέλμα τῶν περιστάσεων καὶ τῶν μαστιζόντων τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας κακῶν. Ὅσοι ἀναγινώσκουν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐμπνέονται ἀπὸ τὰ ἰδανικὰ ταῦτα.

Β´) Ἡ κατ᾽ ἐξοχὴν παρηγορητικὴ ἐνέργεια τῆς Ἁγίας Γραφῆς συνίσταται

εἰς τὸ ὅτι ***μᾶς παρουσιάζει τὸν Θεὸν ὡς πατέρα πάσης παρηγορίας καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὡς ἐξαλείφοντα καὶ ἐκπλύνοντα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐν τῷ αἵματί του, τὸν δὲ Παράκλητον, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἐξαγιάζοντα τὰς διαθέσεις, τοὺς πόθους καὶ τὰ ἐλατήρια ἡμῶν.***

Ἡ παρηγορία αὕτη δύναται νὰ ὀνομασθῇ ***σωτήριος.*** Ὁ ἀσθενὴς ζητεῖ ὑγίειαν, ὁ πληγωμένος θεραπείαν, ὁ ἁμαρτωλὸς σωτηρίαν. Ἡ ὑγίεια, ἡ θεραπεία, ἡ σωτηρία εἶναι ἡ μόνη παρηγορία τῶν πασχόντων ἀνθρώπων. Ἔλα, ἄδειασε τοὺς θησαυροὺς ὅλου τοῦ κόσμου ἐνώπιον μιᾶς ζωῆς, ἡ ὁποία φθίνει καθ' ἑκάστην, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν πᾶσα ἡμέρα συντομεύει τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Δύναται αὕτη νὰ αἰσθανθῇ καμμίαν ἢ εὐχαρίστησιν διὰ τοὺς θησαυρούς; Οὐδεμίαν. Συγκέντρωσον ὅλα τὰ θέλγητρα καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς πρὸ τῆς ψυχῆς ἢ τῆς συνειδήσεως ἐκείνης, ἡ ὁποία, ἀφυπνισθεῖσα ἐκ τοῦ ληθάργου καὶ τῆς ἀδιαφορίας, ἀρχίζει νὰ αἰσθάνηται τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία τὴν πιέζει. Δύναται νὰ αἰσθάνηται χαρὰν ἢ ἀπόλαυσίν τινα; Ὄχι· καμμίαν. Ἡ ἀφυπνισθεῖσα συνείδησις εἶναι πλήρης τοῦ πόθου πρὸς ἀπόκτησιν τῆς σωτηρίας. Πλούτη καὶ δόξα καὶ παιδεία καὶ κάλλος καὶ ὅ,τι ἄλλο δύναται ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια νὰ συσσωρεύσῃ, δὲν δύναται νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφυπνισθεῖσαν ψυχήν, ἡ ὁποία ἓν μόνον ζητεῖ — πῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σωτηρίαν της.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ ***ἐκθέτει καὶ ἀποκαλύπτει τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Οὐρανίου Πατρός,*** ὅστις ἀμέσως μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀνθρώπου ὑπεσχέθη τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Ἡ Ἁγία Γραφὴ περιγράφει λεπτομερῶς ὅλον ***τὸ σωτήριον ἔργον,*** τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέλαβε νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ νὰ καταλυθοῦν ὅλοι οἱ φραγμοὶ καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἡ ἁμαρτία ἀνήγειρε διὰ νὰ ἀποκλείσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Πατρὸς τὸ πλῆρες ἀγάπης καὶ μακροθυμίας. Τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν ἐξαλείφει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ χυθὲν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἀνοίγει διάπλατα τὸν δρόμον καὶ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν Πατέρα. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ***πληροφορεῖ τὸν ἄνθρωπον περὶ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Χριστοῦ,*** ὅτι θὰ στείλῃ τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ Χριστοῦ, νὰ ὁδηγῇ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν τοὺς πιστούς, νὰ ἐξαγιάζῃ καὶ ἐξαγνίζῃ τὰς διαθέσεις, τοὺς πόθους, τὰ ἐλατήρια, τὰς βλέψεις, ἀφοῦ πρῶτον ἀνακαινίσῃ τελείως τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπίστευσε καὶ παρεχώρησεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ μετανοῶν ἁμαρτωλὸς ζητεῖ παρηγορίαν καὶ τὴν εὑρίσκει διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Θεῷ, διὰ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ ζωή του εἶναι κεκρυμμένη ἐν τῷ Θεῷ, διὰ τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἀποκαλύπτει ἡ Ἁγία Γραφή, μετὰ τοῦ ὁποίου συσταυροῦται καὶ ζῇ τοῦ λοιποῦ οὐχὶ αὐτός, ἀλλὰ ζῇ ὁ Χριστὸς ἐν αὐτῷ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ παρηγορία, τὴν ὁποίαν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγία Γραφή, προσφέρει εἰς τὸν ἁμαρτωλόν: α΄) Παρουσιάζει εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα. β΄) Τὸν ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι ἱλασμὸς περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ γ΄) Τὸν ἀναπαύει πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ἐξασφαλίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἐπίγειον, ἀλλὰ (τὸ καὶ σπουδαιότερον) καὶ τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν καὶ εὐτυχίαν ἐν τῷ Θεῷ.

Γ΄) ***Ἡ Ἁγία Γραφή, διὰ νὰ παρηγορῇ, πρέπει νὰ μελετᾶται διαρκῶς καὶ νὰ ἐφαρμόζηται ἐπιμελῶς.*** — Ἴσως ἀντὶ τῆς λέξεως «νὰ μελετᾶται» θὰ

ἔπρεπε νὰ εἴπω «νὰ σπουδάζηται» διαρκῶς καὶ ἐπισταμένως. Συνήθως οἱ ἄνθρωποι φέρονται πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὅπως θὰ ἐφέροντο πρὸς ἓν οἱονδήποτε βιβλίον, ἱστορίαν ἢ ἐπιστημονικήν τινα πραγματείαν. Βεβαίως ἐξωτερικῶς καὶ τεχνικῶς ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι ὅπως ὅλα τὰ βιβλία — μελάνη, χάρτης, βιβλιοδεσία. Ὅταν ὅμως ἔλθωμεν εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, τότε ἀρχίζει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ τὸ ***μεγαλεῖον*** αὐτῆς, ὥστε ἀμέσως νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἱστάμεθα, εἶναι «γῆ ἁγία»· καὶ ὡς τὸ πάλαι ὁ Μωϋσῆς, νὰ ταπεινούμεθα, λύοντες τὰ ὑποδήματα τῶν ποδῶν μας, ἢ ἀνακράζοντες ὡς ὁ Ἡσαΐας: «Ὢ, τάλας ἐγώ! διότι ἐχάθην!» Δὲν πιστεύομεν εἰς βιβλία, οὔτε λατρεύομεν βιβλία· σεβόμεθα, καὶ πιστεύομεν εἰς τὸ Βιβλίον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, τῆς ὁποίας ἀποκαλύψεως ὁ ἐκπρόσωπος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Τὴν Ἁγίαν Γραφὴν λοιπόν, ὡς τὸ ***Αἰώνιον Βιβλίον,*** δὲν πρέπει ἁπλῶς νὰ «διαβάζωμεν» — διαβαίνοντες διὰ τῶν σελίδων της, ὅπως διερχόμεθα μίαν πολυσύχναστον ὁδόν, τῆς ὁποίας λόγῳ τῆς συχνότητος οὔτε τὸ ὄνομα ἐνθυμούμεθα.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγία Γραφή, διὰ νὰ φωτίζῃ, νὰ ὁδηγῇ, νὰ συνετίζῃ, νὰ σοφίζῃ, πρέπει ***νὰ σπουδάζηται συνεχῶς καὶ ἐπισταμένως.*** Ὅπως μελετᾷ ὁ τελειόφοιτος διὰ νὰ προσέλθῃ μετ᾽ ὀλίγον εἰς ἐξετάσεις, οὕτω πρέπει νὰ σπουδάζηται ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, διότι τότε ἡ μελέτη της γίνεται ἀποτελεσματική. Πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ἀπὸ κοινοῦ καὶ κατ᾽ ἰδίαν, μὲ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον, πρέπει νὰ ἀνακαλύπτωμεν τὰ θαυμάσια τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, χρειάζεται ***προσοχὴ καὶ προσευχή,*** ὥστε νὰ ἐντυπωθῇ ἡ ἀλήθεια τοῦ λόγου εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγινώσκοντος.

Ἔπειτα δι᾽ ὅλων τῶν δυνάμεών του καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας ὀφείλει οὗτος ***νὰ ἐφαρμόζῃ τὰς ἀληθείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν ζωήν του.*** Δὲν εἶναι ἀρκετόν, φίλοι μου, νὰ ἔχωμεν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς χεῖράς μας, εἰς τὰ θυλάκιά μας, εἰς τὸ γραφεῖόν μας, οὔτε νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν ὡς φυλακτόν, ὡς ἔπραξαν καὶ πράττουν, λόγῳ ἀμαθείας, πολλοὶ σήμερον, νομίζοντες ὅτι ὀλίγος χάρτης καὶ ὀλίγη μελάνη δύναται νὰ ἐξασκήσῃ μαγικήν τινα δύναμιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγία Γραφή, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Σωτηρίας πρέπει νὰ ἦναι ***ἐρριζωμένον ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας, διὰ νὰ μορφώσῃ τὸν χαρακτῆρά μας,*** καὶ οὕτω νὰ ἐναρμονισθοῦν τὰ αἰσθήματά μας πρὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. «Διότι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»,—ἡ πηγὴ αὕτη τῆς παρηγορίας μας—«εἶναι ζῶν καὶ ἐνεργὸς καὶ κοπτερώτερος ὑπὲρ πᾶσαν δίστομον μάχαιραν καὶ διέρχεται μέχρι διαιρέσεως ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ διερευνᾷ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς ἐννοίας τῆς καρδίας» (Ἑβρ. δ΄. 12).

Ἡ Ἁγία Γραφὴ διὰ τοῦτο εἶναι ***τὸ μεγαλείτερον καὶ τὸ πολυτιμότερον δῶρον*** εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ παρηγορῆται δι᾽ αὐτοῦ, σωζόμενος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Διὰ τοῦτο αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρεῖαι δαπανῶσιν ἑκατομμύρια κατ᾽ ἔτος καὶ ἔργον αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἔκδοσιν καὶ διάδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς πρὸς σωτηρίαν καὶ παρηγορίαν τῶν ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, εἰς

μετεφράσθη ὁλόκληρος ἡ Ἁγία Γραφὴ ἢ μέρη αὐτῆς, πρὸ πολλοῦ ὑπερέβη τὰς 600 καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν δὲν ἐτελείωσεν.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ δώσῃ δύναμιν καὶ ζῆλον εἰς τὰ τέκνα Του, τὰ ἀσχολούμενα εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς παρηγορίας, ἡμᾶς δὲ νὰ ἐνισχύσῃ ἵνα διὰ τοῦ ὀβολοῦ ἡμῶν συντρέχωμεν τὸ ἔργον αὐτῶν! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΓΝΩΜΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Γεώργιος Οὐάσιγκτον. — *«Πρὸ παντός, τὸ καθαρὸν καὶ εὐμενὲς φῶς τοῦ ἀποκεκαλυμμένου Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐπέδρασε πρὸς βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ηὔξησε τὰς εὐλογίας τῆς κοινωνίας».*

Θωμᾶς Τζέφερσον. — *«Ἀνέκαθεν λέγω καὶ πάντοτε θὰ διακηρύττω, ὅτι ἡ μελέτη τῆς Ἱερᾶς Βίβλου κάμνει τοὺς ἀνθρώπους καλλιτέρους πολίτας καὶ καλλιτέρους οἰκογενειάρχας».*

Ἰωάννης Ἄδαμς. — *«Τὸ πρῶτον καὶ σχεδὸν τὸ μόνον βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον παγκοσμίου προσοχῆς, εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Ὁμιλῶ ὡς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ σᾶς λέγω: «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς».*

Ἀνδρέας Τζάκσων. — *«Ἡ ἱερὰ Βίβλος εἶναι ὁ βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ Δημοκρατία μας».*

Ζαχαρίας Ταΐϋλορ. — *«Διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ μεγάλου καὶ καλοῦ τούτου Βιβλίου, οἱ προπάτορές μας ἐγκατέλιπον τὴν πατρῴαν γῆν καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ἔρημον».*

Ἀβραὰμ Λίγκολν. — *«Καταγίνομαι ἐπωφελῶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Παραδέχθητι ὅσα δύνασαι ἐξ αὐτῆς νὰ παραδεχθῇς διὰ τοῦ λογικοῦ σου, τὸ δὲ ὑπόλοιπον διὰ τῆς πίστεως, καὶ θὰ ζήσῃς καὶ θὰ ἀποθάνῃς καλλίτερος ἄνθρωπος».*

Ὀδυσσεὺς Γκράντ. — *«Κρατεῖτε στερρῶς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὡς τὴν ἄγκυραν τῶν ἐλευθεριῶν σας. Γράφετε τὰ διδάγματα αὐτῆς ἐπὶ τῶν καρδιῶν σας καὶ πραγματοποιεῖτε αὐτὰ ἐν τῇ ζωῇ σας. Εἰς τὸ Βιβλίον τοῦτο χρεωστοῦμεν κάθε πρόοδον, τὴν ὁποίαν ὡς ἔθνος ἀπετελέσαμεν· καὶ εἰς αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποβλέψωμεν δι' ὁδηγίαν εἰς τὸ μέλλον».*

Θεόδωρος Ρούζβελτ. — *«Σχεδὸν κάθε ἄνθρωπος, ὅστις συνετέλεσε διὰ τοῦ ἔργου τῆς ζωῆς του εἰς τὴν συνολικὴν αὔξησιν τοῦ παγκοσμίου ἔργου, διὰ τὸ ὁποῖον σεμνύνεται ἡ ἀνθρωπότης, ἐστήριξε τὸ ἔργον του ἐπὶ τῶν διδαγμάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς».*

Γούδροου Οὐΐλσων. — *«Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις οἰκειοθελῶς ἐστέρησεν*

ἑαυτὸν τῆς γνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐστέρησεν ἑαυτὸν τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ».

Κάλβιν Κούλιτζ. — *«Τὰ θεμέλια τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κράτους ἡμῶν στηρίζονται τόσον ἐπὶ τῶν διδαγμάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὥστε θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ὑποστηριχθῶσιν, ἐὰν ἡ εἰς τὰ διδάγματα αὐτὰ πίστις ἤθελε παύσει νὰ ὑφίσταται γενικῶς ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ὡς ὑφίσταται σήμερον».*

Ἑρβέρτος Χοῦβερ. — *«Δὲν ὑπάρχει ἄλλο Βιβλίον τόσον ποικίλον καὶ τόσον πλῆρες συγκεντρωμένης σοφίας, ὅσον ἡ Ἁγία Γραφή. Ὁ ζητῶν ὁδηγίαν τῆς δημιουργικῆς του ἐμπνεύσεως εἰς ἐπιχειρήσεις ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς οἱανδήποτε σφαῖραν τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, δύναται νὰ ἀνοίξῃ τὴν Βίβλον ταύτην καὶ νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ τὸ ποθούμενον φῶς».*

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ

Γεώργιος Ε΄. Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας. — *«Ἔχω τὴν ἀσάλευτον ἐλπίδα, ὅτι οἱ ὑπήκοοί μου οὐδέποτε θὰ παύσουν νὰ ἐκτιμοῦν, ὡς τὴν πολυτιμοτάτην των κληρονομίαν, τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ. Αὕτη, ἀπὸ κοσμικῆς ἀπόψεως, εἶναι ὁ πρώτιστος ἐθνικός μας θησαυρός, ἀπὸ πνευματικῆς δὲ σημασίας εἶναι τὸ πολυτιμότατον κτῆμα, τὸ ὁποῖον δύναταί τις νὰ ἀποκτήσῃ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.*

Βενιαμὶν Φραγκλῖνος *(Ἀμερικανὸς πατριώτης καὶ διπλωμάτης).* — **Συμβουλὴ πρὸς Νέον.** — *«Νέε, σὲ συμβουλεύω νὰ καλλιεργήσῃς τὴν γνωριμίαν σου μὲ τὰς Ἁγίας Γραφάς, καὶ νὰ πιστεύῃς ἀδιστάκτως εἰς τὰ διδάγματα αὐτῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλὲς συμφέρον σου».*

Ἰσαὰκ Νεύτων *(Ἄγγλος ἀστρονόμος καὶ ἐπιστήμων).* — *«Τὰς Θείας Γραφὰς θεωροῦμεν ὡς τὴν ὑπερτάτην φιλοσοφίαν. Ἐν αὐταῖς εὑρίσκω περισσότερα ἀδιαφιλονείκητα τεκμήρια θείας αὐθεντίας, παρὰ εἰς οἱανδήποτε κοσμικὴν ἱστορίαν».*

Γουλιέλμος Γλάδστων *(πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας· ὁ «Μέγας Γέρων» τῆς Μ. Βρεττανίας).* — *«Ἐὰν μοῦ ἐζητεῖτο νὰ ὑποδείξω τὸ ἀσφαλὲς φάρμακον πρὸς θεραπείαν τῶν βαθυτάτων πόνων τῆς καρδίας, θὰ ὑπεδείκνυον ἀδιστάκτως τὸ παλαιότατον ἐκεῖνο Βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον διακηρύττεται τὸ παλαιότατον κήρυγμα (τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον)—τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον δῶρον, τὸ ὁποῖον ποτὲ ἐδόθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα».*

Δανιὴλ Οὐέμπστερ *(Ἀμερικανὸς πολιτικὸς ἀνὴρ καὶ διάσημος ῥήτωρ).* — *«Ἐὰν ἐμμείνωμεν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ πατρίς μας θὰ ἐξακολουθῇ νὰ βαδίζῃ τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ εὐημερίας. Ἐὰν ὅμως, εἴτε ἡμεῖς, εἴτε οἱ ἀπόγονοί μας, παραμελήσωμεν τὰ διδάγματά της καὶ περιφρονήσωμεν τὸ κῦρός της, οὐδεὶς δύναται νὰ προβλέψῃ ποία αἰφνιδία καταστροφὴ δυνατὸν νὰ μᾶς κατακλύσῃ καὶ νὰ θάψῃ τὴν δόξαν μας εἰς βαθυτάτην ἀφάνειαν».*

Ἰάκωβος Σοῦρμαν *(Ἀμερικανὸς διπλωμάτης καὶ ἐκπαιδευτικὸς συγγραφεύς).* *«Οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἦναι ἀληθῶς ἀπαίδευτος, ὅστις πράγματι γνωρίζει*

τὴν Ἁγίαν Γραφήν, οὔτε δύναταί τις νὰ θεωρηθῇ πράγματι πεπαιδευμένος, ὅστις ἀγνοεῖ τὴν Βίβλον ταύτην».

Ροβέρτος Μίλλικεν *(Ἀμερικανὸς ἐπιστήμων, λαβὼν τὸ Βραβεῖον Νόβελ διὰ τὸ 1923).—«Θεωρῶ ἀπαραίτητον δι᾽ ἕνα ἀρτίως πεπαιδευμένον ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ οὐσιώδη γνῶσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μόνον δι᾽ αὐτῆς δύναταί τις νὰ ἔλθῃ εἰς συνάφειαν μὲ τὰς εὐγενεστάτας ἐπιδράσεις, αἵτινές ποτε εἰσεχώρησαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν».*

Θωμᾶς Χώξλεϋ *(Ἄγγλος ἐπιστήμων).— «Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῶν πτωχῶν καὶ καταδυναστευομένων. Μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων, οὐδὲν κράτος ἠξιώθη συντάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ προστατεύωνται τόσον ἰσχυρῶς τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ».*

Ναύαρχος Ἀλφρέδος Μάχαν *(Ἀμερικανὸς ναυτικὸς συγγραφεύς).— «Κατόπιν μακρᾶς πείρας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀθρησκείας, δύναμαι νὰ βεβαιώσω, μὲ ὅλην τὴν πεποίθησιν μιᾶς ὁλοκλήρου ζωῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐξοικειοῦται, ἔστω καὶ ἀτελῶς, μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπολαμβάνει φῶς, δύναμιν, ἐλατήριον τῆς ζωῆς καὶ ἐνίσχυσιν, ἅτινα δὲν ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀπὸ καμμίαν ἄλλην πηγήν».*

Στρατηγὸς Ἰωάννης Πέρσιγγ *(Στρατάρχης τῶν Ἀμερικανικῶν δυνάμεων κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον). — «Χαίρω μανθάνων ὅτι πρόκειται νὰ δοθῇ ἓν Εὐαγγέλιον εἰς κάθε ἄνδρα τοῦ στρατοῦ μας. Τὰ διδάγματα αὐτοῦ θὰ μᾶς ἐνισχύσουν διὰ τὸ μέγα μας ἔργον».*

Σημ. — *Τὰς ἄνωθι λέξεις ἀπέστειλε διὰ καλωδίου ὁ στρατάρχης Πέρσιγγ ἐκ Γαλλίας πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν ἐπὶ τῇ εἰδήσει ὅτι ἡτοιμάζετο ἀποστολὴ Εὐαγγελίων διὰ τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα.*

Στρατηγὸς Ροβέρτος Λῆ *(Ἀμερικανὸς στρατάρχης καὶ συγγραφεύς).— «Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι βιβλίον, πρὸς τὸ ὁποῖον συγκρινόμενον οἱονδήποτε ἄλλο βιβλίον, εἶναι ἐλαχίστης σημασίας. Εἰς ὅλας μου τὰς ἀμηχανίας καὶ στενοχωρίας τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν ἔλλειψέ ποτε νὰ μοῦ δίδῃ φῶς καὶ δύναμιν».*

Λόρδος Ρόμπερτς *(Ἄγγλος στρατάρχης).—«Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ (τὸ Εὐαγγέλιον) θὰ εὕρητε ὁδηγίαν, ὅταν εἶσθε ὑγιεῖς, παρηγορίαν ὅταν ἀσθενῆτε καὶ δύναμιν ἐν ὥρᾳ στενοχωρίας».*

Αὐτογραφημένη ἀφιέρωσις τοῦ στρατάρχου εἰς ἕκαστον ἀντίτυπον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ δοθὲν εἰς τοὺς Ἄγγλους στρατιώτας κατὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον.

Στρατάρχης Φὸς *(ἀρχιστράτηγος τῶν Συμμαχικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον). — «Ἡ καλλίστη προετοιμασία δι᾽ ἕνα στρατιώτην μέλλοντα νὰ προελάσῃ εἰς μάχην, εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ Ἁγία Γραφή, ἥτις θὰ στηρίξῃ τὸ ὑψηλόν του ἰδανικὸν καὶ τὴν πίστιν του».*

[Εὐχαριστήριος ἐπιστολή του πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς δωρεᾶς της πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα].

Ἰωσὴφ Γαριβάλδης.—«Ὁ ἄριστος σύμμαχος, τὸν ὁποῖον δύνασθε νὰ μᾶς προμηθεύσητε, εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Αὐτὴ θὰ μᾶς φέρῃ τὴν ἐλευθερίαν».

ΕΞ ΑΣΙΑΣ

Ράγιας Χάρναμ Σίγγ (μεγιστὰν Ἰνδός).— «Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀνυψοῦται ὑπεράνω πάσης ἐθνικῆς καὶ φυλετικῆς διακρίσεως καὶ ἀποτείνεται πρὸς τὴν καρδίαν τῆς ἀνθρωπότητος».

Μάχατμα Γάνδης (Ἰνδὸς πατριώτης καὶ μεταρρυθμιστής).—Εἰς τὴν ἐρώτησιν, ποῖον ἐξ ὅλων τῶν συγγραμμάτων εἶχεν ἐπιδράσει ἐπ' αὐτοῦ περισσότερον, ἀπήντησεν: «Ἡ Καινὴ Διαθήκη».

Ὁ Κινέζος Ὑπουργὸς τῆς Βιομηχανίας Κούγγ (ἀπόγονος τοῦ Κομφουκίου). «Καθ' ὅλον μου τὸν βίον εὗρηκα τοὺς λόγους τῆς Ἁγίας Γραφῆς σαφεῖς καὶ σημαίνοντας διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν. Ὁδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἥτις διαρκεῖ δι' ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ διὰ τῆς ὁποίας καθαρίζεται ἡ ἀνθρωπίνη καρδία... Ἐμελέτησα τὴν Ἁγίαν Γραφὴν σταθερῶς, ἐπιμελῶς καὶ εὐλαβῶς».

Στρατηγὸς Τσὰγγ-Τσὶ-Κιάγγ (Κινέζος πατριώτης). — «Ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη ἀποτελοῦν τὸ τελειότατον κλασσικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ μελέτη αὐτῶν εἶναι σπουδαιοτάτη διὰ τὴν ζωήν, καθότι ἐν αὐτῇ εὑρίσκει τις, ὅπως λέγει ὁ Κομφούκιος, τὰ πολυτιμότατα διδάγματα καὶ ἀρχὰς τῆς ἀτομικῆς μορφώσεως, τῆς οἰκογενειακῆς ρυθμίσεως καὶ τῆς πολιτικῆς διοικήσεως».

Τογιοχίκο Καγκάβα (Ἰάπων μεταρρυθμιστής).—«Ἡ Καινὴ Διαθήκη εἶναι θαυμάσιον διάγγελμα ἐλπίδος, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς βυθισμένους εἰς ἀπελπισίαν. Ὅταν δὲ (ὡς σήμερον συμβαίνει) ὁ πολιτισμὸς πάσχῃ ἠθικὴν φρενοβλάβειαν καὶ ἔχασε πᾶσαν ἰδέαν κατευθύνσεως, τὸ διάγγελμα τοῦτο φέρει τοσούτῳ μᾶλλον τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναγεννήσεως».

ΠΟΙΗΤΑΙ, ΘΕΟΛΟΓΟΙ, ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

Ἰωάννης φὸν Γκαῖτε (ὁ μέγιστος τῶν Γερμανῶν ποιητῶν καὶ δραματικῶν συγγραφέων).—«Θεωρῶ τὰ Εὐαγγέλια ἀπολύτως γνήσια, διότι ἐξ αὐτῶν ἀναλάμπει τὸ ἀπαύγασμα τῆς μεγαλειότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον μόνον μία θεία φύσις ἠδύνατο νὰ ἐμφανίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς».

Ἐμμανουὴλ Κάντιος (Γερμανὸς φιλόσοφος). — «Τὸ μέγιστον εὐεργέτημα πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι ἡ Ἁγία Βίβλος, ὡς βιβλίον διὰ τὸν λαόν».

Ἀλφρέδος Τέννυσον (Βασιλικὸς ποιητὴς τῆς Ἀγγλίας).—«Ἄνευ τῆς καθημερινῆς μου περιπλανήσεως ἀνὰ τοὺς τερπνοὺς λειμῶνας τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, ἴσως θὰ βυθιζόμην εἰς τὴν ἀπελπισίαν».

Θωμᾶς Καρλάϊλ (Σκῶτος συγγραφεὺς καὶ ἱστορικός). — «Ἡ Ἁγία Γραφὴ -- βιβλίον εὐγενὲς — βιβλίον διὰ κάθε ἄνθρωπον. Εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη διατύπωσις τοῦ ἀτελευτήτου προβλήματος — τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σχεδίου

τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. Μεγαλειῶδες ἐν τῇ εἰλικρινείᾳ του, τῇ ἁπλότητί του καὶ τῇ ἐπικῇ του ἁρμονίᾳ».

Σαμουὴλ Κόλεριτζ (*Ἄγγλος ποιητής*). — *«Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ εὑρίσκω περισσότερα, τὰ ὁποῖα μὲ ἀποβλέπουν προσωπικῶς, παρὰ εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ βιβλία τοῦ κόσμου ἡνωμένα. Τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατέρχονται βαθύτερον εἰς τὴν ψυχήν μου· καὶ τοῦτο μοῦ ἀποδεικνύει ἀκαταμαχήτως, ὅτι ἐνεπνεύσθην ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».*

Ἰωάννης Ἐρρῖκος Νιοῦμαν (*Ἄγγλος καρδινάλιος*).— *«Τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ὡς τὸ πλῆρες φῶς τοῦ μεσουρανήματος, διαυγές, ἀπέραντον. Εἶναι ὡς ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν».*

Ἰωσὴφ Ροδρίγκεθ (*Βραζιλιανὸς συγγραφεὺς καὶ πατριώτης*).— *«Ἡ Ἁγία Γραφὴ — ὁλόκληρος — ἐγράφη ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ διὰ τοὺς λαοὺς — ὄχι μόνον διὰ τοὺς σοφούς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς κυβερνήτας. Καὶ πρέπει νὰ εἰσχωρῇ εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας τοῦ βίου μας».*

Γαβριέλλα Μιστρὰλ (*ποιήτρια τῆς Χιλῆς*).— *«Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι δι' ἐμὲ* **τὸ βιβλίον.** *Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω πῶς δύναται κανεὶς νὰ ζήσῃ χωρὶς αὐτό. Πῶς νὰ ἦναι δυνατὸς χωρὶς νὰ τρέφεται ἐκ τοῦ μυελοῦ ἐκείνου, πῶς νὰ γλυκαίνῃ τὴν ζωήν του χωρὶς τὸ μέλι αὐτό».*

Λέων Τόλστοϊ (*Ρῶσσος συγγραφεὺς καὶ μεταρρυθμιστής*).— *«Δὲν γνωρίζω ἄλλο βιβλίον, τὸ ὁποῖον νὰ παρουσιάζῃ τόσον συνεπτυγμένως πᾶσαν μορφὴν τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, ὡς ἡ Ἁγία Γραφή».*

Ἰωάννης Ρῶσκιν (*Ἄγγλος συγγραφεύς*).— *«Ἀναγίνωσκε καθημερινῶς τὴν Βίβλον. Καθημερινόν σου καθῆκον νὰ ἦναι τὸ νὰ ὑπακούῃς εἰς πᾶν ὅ,τι ἐννοεῖς».*

Φρειδερῖκος Στὸρρ (*θεολόγος Ἀμερικανός*). — *«Εἶναι ἀδύνατον ἡ Ἁγία Γραφὴ νὰ ἦναι ἔργον ἀνθρώπινον. Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Θεοῦ, ἐξηγοῦνται τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ ἡ πηγὴ ἑκάστου αὐτῶν».*

Θεόδωρος Δοστοϊέφσκη (*Ρῶσσος συγγραφεύς*). — *«Σοῦ συνιστῶ νὰ διαβάσῃς ὁλόκληρον τὴν Ἁγίαν Γραφὴν εἰς τὴν Ρωσσικὴν μετάφρασιν . . . καὶ θὰ πεισθῇς μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἔχει, οὔτε δύναται νὰ ἀποκτήσῃ, ἄλλο βιβλίον ἐξ ἴσου πολύτιμον».*

Ἰωάννης Οὐΐττιερ (*Ἀμερικανὸς ποιητής*). — *«Ἐρωτῶμεν τὸν κόσμον ὁλόκληρον διὰ νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν ἀλήθειαν. Συνάζομεν ὅ,τι καλόν, ἁγνὸν καὶ ὡραῖον ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ τὰ μνημεῖα τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐπανερχόμενοι κατάκοποι ἐκ τῆς ἐρεύνης, εὑρίσκομεν ὅτι ὅλη ἡ σοφία τῶν σοφῶν τῆς γῆς περικλείεται εἰς τὴν Ἱερὰν Βίβλον, τὴν ὁποίαν ἀνεγίνωσκον αἱ μητέρες μας».*

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ;

Μετρουμένη ὑπὸ φίλων τε καὶ ἐχθρῶν, ὑπὸ τῶν ἐγκωμίων τὰ ὁποῖα προκαλεῖ, καὶ ὑπὸ τῶν ἐπικρίσεων, τὰς ὁποίας ὑφίσταται, καθὼς καὶ ὑπὸ τῆς παγκοσμίου δημοτικότητος τὴν ὁποίαν χαίρει, ἡ Ἱερὰ Βίβλος προέχει ὅλων τῶν ἄλλων βιβλίων ὅσα ἐγράφησαν ποτέ.

Δὲν προτίθεμαι ὅμως νὰ ἐξετάσω τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπεκάλυψεν ἡ λεγομένη Ἀνωτέρα Κριτική, ἂν καὶ ἐκτιμῶ πληρέστατα τὰς ἐπὶ τῶν ἱερῶν κειμένων ἐρεύνας τῶν λογίων. Ἔρχομαι νὰ ἐξετάσω τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ***Ἀνωτάτης Κριτικῆς,*** καὶ νὰ ὑποδείξω πῶς ἡ Βίβλος ἐδικαιολόγησεν ἑαυτὴν ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν συμβεβηκότων καὶ τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι μοναδικὴ ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν.

Τὰ πλεῖστα συγγράμματα γράφονται εἰς μίαν γλῶσσαν, ὑπὸ ἑνὸς συγγραφέως καὶ καθ᾽ ὡρισμένην περίοδον. Ἡ Βίβλος ἐγράφη εἰς δύο τοὐλάχιστον γλώσσας —τὴν τραχεῖαν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν εὐγενῆ Ἑλληνικήν. Διάσημός τις Ἑλληνιστὴς εἶπε περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν φέρουσα τὸ βιβλίον τοῦτο ἀνὰ χεῖρας. Διαφέρει ὅμως ὅλων τῶν λοιπῶν βιβλίων καὶ κατὰ τοῦτο: ὅτι τὰ ἄλλα βιβλία ἔχουσιν ἕνα μόνον συγγραφέα, ἐνῷ ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐγράφη ὑπὸ πεντήκοντα συγγραφέων. Τινὲς ἐκ τῶν σελίδων της ἐγράφησαν ἐν τῇ σιγῇ τῆς ἐρήμου καὶ παρὰ τὸν θρῆνον τῆς θαλάσσης, ἄλλαι εἰς βασιλικὰ ἀνάκτορα καὶ ἄλλαι εἰς μάνδραν προβάτων, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ εἱρκτῇ, ὅπου γηραιὸς Ἀπόστολος ἐκρατεῖτο «διὰ τὴν συνείδησιν».

Πολλαὶ μεταφράσεις τῆς Βίβλου ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἀγγλικήν, ἐστοίχισαν δὲ εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὴν ζωὴν τοῦ μεταφραστοῦ. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Βίβλου θὰ ἐδολοφόνουν τὸν Οὐΐκλιφ, τὸν πρῶτον μεταφραστὴν αὐτῆς εἰς τὴν Ἀγγλικήν. ἀλλ᾽ ἀπέφυγε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον παθὼν ἀποπληξίαν. Ἐν τούτοις, τριάκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντίας διέταξε νὰ ἐξορυχθῶσι τὰ ὀστᾶ του καὶ νὰ καῶσιν. Ὁ Τύνδεϊλ ἐπλήρωσε τὴν μετάφρασίν του διὰ τῆς ζωῆς του. Ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ βιβλίου του ἐκάησαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Σύγχρονος δὲ ἱστοριογράφος σχολιάζων ἀφελῶς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου του γράφει: «Ἐφάνησαν λίαν ἐπιεικεῖς πρὸς αὐτόν, διότι πρῶτον τὸν ἐστραγγάλισαν καὶ μετὰ ταῦτα ἔκαυσαν τὸ σῶμά του».

Εἶναι μοναδικὴ ὡς πρὸς τὴν κυκλοφορίαν.

Ἡ δημοτικότης καὶ ἡ ἐπίδρασις ἑνὸς βιβλίου κρίνεται ἐκ τῆς κυκλοφορίας του. Δὲν ὑπάρχει σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχῃ τὸ μυριοστημόριον τῆς κυκλοφορίας τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῶν μεγάλων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν (τῆς Ἀμερικανικῆς, τῆς Βρεττανικῆς καὶ τῆς Σκωτικῆς) 26,566,474

Βίβλοι ὁλόκληροι καὶ μέρη αὐτῶν. Ἐὰν εἰς ταῦτα προστεθῇ ἡ παραγωγὴ ἄλλων μικροτέρων Βιβλικῶν Ἑταιρῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐκδοτῶν τῆς Γραφῆς, ἔχομεν στρογγύλον ἀριθμὸν ἄνω τῶν 28 ἑκατομμυρίων τόμων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ἀντιτύπων, ἅτινα αἱ τρεῖς μεγάλαι Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι ἐξέδωκαν ἀπὸ τῆς συστάσεώς των μέχρι τοῦ 1929 ἀνήρχετο εἰς 694,537,655. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ὡς παραγωγὴν τῶν ἄλλων ἐκδοτῶν, κατ᾽ ἐλάχιστον ὑπολογισμὸν ἔχομεν μέχρι σήμερον συνολικὴν κυκλοφορίαν 750 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων.

Ἡ Ἁγία Γραφή, εἴτε ὁλόκληρος εἴτε κατὰ τεύχη, ἔχει ἤδη μεταφρασθῇ εἰς 886 γλώσσας καὶ διαλέκτους. Εἰς τὸ διάστημα δὲ τῆς τελευταίας δεκαετίας, αἱ νέαι μεταφράσεις ἀναλογοῦσι περίπου μία κατὰ πέντε ἑβδομάδας. Ὁλόκληρος ἡ κυκλοφορία τῶν μεγίστων κλασσικῶν ἔργων τοῦ κόσμου οὔτε τὸ κράσπεδον τῆς κυκλοφορίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἠδυνήθη νὰ ἐγγίσῃ. Ὥστε λέγοντες ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ ἔχει τὴν μεγίστην κυκλοφορίαν τοῦ κόσμου, εὑρισκόμεθα ἐντὸς τῆς πραγματικότητος.

Ἡ παραστατικοτάτη χειρονομία εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ Τύπου συνέβη πρὸ 50 ἐτῶν, πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεφώνου, ἐπὶ τῇ ἀποπερατώσει τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς Ἀγγλικῆς μεταφράσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐτηλεγραφήθησαν τότε ἀπὸ Ν. Ὑόρκης εἰς Σικάγον αἱ 118,000 λέξεις τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς (τὸ μακροσκελέστατον τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἐστάλη ποτὲ) ὅπως προλάβῃ τὴν πρωϊνὴν ἔκδοσιν τῆς «Κυριακῆς» μεγάλης τινὸς ἐφημερίδος, χάριν τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἀμερικανικοῦ κοινοῦ.

Εἶναι μοναδικὴ ὡς πρὸς τὸν σκοπόν της.

Πολλοὶ παρεξηγοῦν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ὑποτιμοῦν τὴν αὐθεντίαν αὐτῆς διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι δὲν ἐννοοῦν τὸν σκοπόν της. Ὅταν ἀναγινώσκωμεν ἓν κοσμικὸν σύγγραμμα, ἐν πρώτοις ἀναγινώσκομεν τὸν πρόλογον, διὰ νὰ μάθωμεν τὸν σκοπὸν τοῦ συγγραφέως. Καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ ἔχει πρόλογον· Τὸν ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης: «Ταῦτα ἐγράφησαν ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰωάν. κ΄. 31). Ἀλλὰ τὴν Γραφὴν τὴν ἐπικρίνουν πολλοὶ ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ συγγράμματος κοσμικῆς ἱστορίας ἢ περὶ πραγματείας ἐπιστημονικῆς. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι δὲν θὰ ἦτο δίκαιον νὰ ἐπικρίνῃ τις ἓν ἔργον δραματικὸν ὡσὰν νὰ ἦτο σύγγραμμα ἱστορικὸν ἢ ἐπιστημονικόν.

Εἶναι μοναδικὴ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον.

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας εἰς τὰ θαυμάσια πράγματα, τὰ ὁποῖα περιέχει ἡ Ἁγία Γραφή, ἀλλ᾽ ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει μόνον μίαν παροδικὴν μνείαν τινῶν ἐξ αὐτῶν. Δὲν εἶναι συγκινητικὸν νὰ σκεφθῇ κανεὶς ὅτι τὸ ἐξοχώτατον πόνημα ὅλων τῶν αἰώνων—ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβίδ, «Ὁ Κύριος εἶναι ὁ ποιμήν μου. Δὲν θέλω στερηθῶ οὐδενὸς»—δὲν ἐγράφη οὔτε ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου, οὔτε ὑπὸ

τοῦ Σαιξπήρου, ἀλλ᾽ ὑπὸ Ἑβραίου νεανίου, βοσκοῦ προβάτων; Παρεκλήθη μίαν φορὰν ὁ πρύτανις τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐν Ἀμερικῇ Πανεπιστημίου νὰ ἀνεύρῃ μεταξὺ τῆς παγκοσμίου φιλολογίας μίαν ῥῆσιν, ἥτις νὰ ἦναι ἡ ἐπιτυχεστέρα σύνοψις τῆς σχέσεως τῆς θρησκείας πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν. Τὴν εὗρῆκε δὲ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νεαροῦ προφήτου Μιχαία: «Αὐτός σοι ἔδειξεν, ὦ ἄνθρωπε, τί τὸ καλὸν καὶ τί ζητεῖ Κύριος παρὰ σοῦ—νὰ πράττῃς τὸ δίκαιον καὶ νὰ ἀγαπᾷς ἔλεος καὶ νὰ περιπατῇς ταπεινῶς μετὰ τοῦ Θεοῦ σου» (Μιχ. ς'. 8). Δὲν ἐπαλαιώθη τὸ ῥῆμα αὐτὸ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, οὔτε θὰ παύσῃ νὰ ἦναι ἀλήθεια, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ ἔναστρον στερέωμα!

Πρὸ παντὸς ὅμως θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δοκιμῆς τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀπὸ τὸν χρόνον, τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Εἰς τὴν δοκιμὴν ταύτην ἀντέσχε πλήρως καὶ θριαμβευτικῶς ἡ Ἱερὰ Βίβλος. Εἶναι τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον κατετρόπωσεν ἰσχυρὰς δυνάμεις, τῶν ὁποίων αἱ ἁμαρτίαι ἐβόων πρὸς τὸν Θεόν· κατήσχυνε τὰ μηχανεύματα τῶν πονηρῶν, καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζοντο νὰ θριαμβεύσουν καὶ ἐξουδετέρωσε τὰ διαβούλια τῶν συμβούλων τῆς κακίας.

Ἐκ τῆς Βίβλου προέβαλε τὸ ῥητόν: «***Ὁ δίκαιος θέλει ζήσει διὰ τῆς πίστεως***», διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεμορφώθη πνευματικῶς ἡ Γερμανία καὶ ὁλόκληρος ὁ κόσμος, διὰ τῆς πίστεως τοῦ Λουθήρου.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἧναψεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀναμορφωτοῦ Ἰωάννου Οὐέσλεϋ, κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἐκείνην νύκτα τοῦ Μαΐου 1738, τὴν θείαν φλόγα, ἥτις μετεδόθη καθ᾽ ὅλην τὴν Ἀγγλίαν, μεταβαλοῦσα τὴν ἠθικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Περὶ τούτου γράφει ὁ ἱστορικὸς Λέκυ, ὅτι «ἡ νὺξ ἐκείνη ἦτο μεγαλειτέρας σημασίας διὰ τὴν Ἀγγλίαν παρ᾽ ὅλας τὰς νίκας τοῦ Πίττ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν».

Εἶναι μοναδικὴ καὶ ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν.

Διατί, ἀπὸ αἰώνων τώρα, εἰς ὅλα τὰ δικαστήρια τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου πρὸς πρόληψιν ψευδορκίας καὶ δωροδοκίας, ἀπαιτεῖται ὁ μάρτυς νὰ θέσῃ τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς Βίβλου καὶ ὑπὸ τὸ κῦρος τῆς θείας αὐτῆς ἱερότητος νὰ ὑποσχεθῇ, ὅτι θέλει εἴπει τὴν ἀλήθειαν καὶ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν; Διατί οἱ Πρόεδροι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὅταν ἀνέρχωνται εἰς τὴν ἀρχήν, εἰς ὑπερτάτην ἔνδειξιν τῆς ἀφοσιώσεώς των πρὸς τὸ ὑψηλὸν καθῆκον, τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνουν, θέτουν τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς Βίβλου, ὑποσχόμενοι ὅτι διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς θέλουν φανῇ πιστοὶ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις των;

Οὐδέποτε ἀνοίγω τὴν Βίβλον χωρὶς νὰ μὲ περιβάλῃ τὸ σέβας τῆς σοβαρᾶς της σημασίας. Κάθε σελὶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἠρύσθησαν οἱ ἅγιοι μάρτυρες τὴν δύναμίν των καὶ τὴν παρηγορίαν των, καὶ ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο παρέλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν, βαδίζοντες πρὸς τὸ ἰκρίωμα ἢ πρὸς τὴν πυράν.

Ἡ εἰδικὴ σημασία τῆς Ἁγίας Γραφῆς διὰ τὸ ἄτομον.

Διατί φέρω εἰς τὴν προσοχήν σας τὸ Βιβλίον τοῦτο; Διότι εἶναι τὸ παράγγελμα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. «Ποῖος εἶμαι;» «Τί εἶμαι;» «Πόθεν

ἦλθον;» «Ποῖον τὸ μέλλον μου;» ὅλα τὰ ἐρωτήματα ταῦτα εὑρίσκουν τὴν λύσιν των εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου, διότι οὐδὲν ἄλλο βιβλίον ἐσχεδιάσθη ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐγράφη ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν αὐτῷ, καὶ μόνον ἐν αὐτῷ, εὑρίσκεται ἡ λύσις τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα κατ' ἐξοχὴν ἀπασχολοῦν καὶ ταράττουν τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπικυροῦνται δὲ αἱ λύσεις αὗται ὑπὸ τῆς πείρας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω καὶ ὅτι ἡ Βίβλος αὕτη ἀναδίδει τὸ ἄρωμα ἱερῶν ἀτομικῶν ἀναμνήσεων, ὄχι μόνον ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ συγκλονιστικῆς ἱστορίας τῶν αἰώνων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς στενωτέρας μαρτυρίας τῶν χειλέων ἐκείνων τῶν προσφιλῶν προσώπων, ἅτινα μᾶς ἠγάπησαν καὶ μᾶς ἐπόνεσαν περισσότερον παντὸς ἄλλου.

Ἐνθυμούμενοι ποῖος ἐνέπνευσε τὴν ἱερὰν ταύτην Βίβλον, καὶ πόσοι ἐνισχύθησαν δι' αὐτῆς, καὶ πῶς ἐπεκυρώθη ἡ ἀλήθεια αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων αἰώνων, ὁσάκις ἀνοίγετε αὐτήν, ἀνυψώνετε τὴν ψυχήν σας ἐν προσευχῇ. Καὶ ἂς ἦναι οἱ λόγοι τῆς προσευχῆς σας: «Ἄνοιξον, Κύριε, τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ θέλω βλέπει τὰ θαυμάσια τὰ ἐκ τοῦ νόμου Σου» (Ψαλμ ριθ΄. 18).

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) (Ραδιοφωνικὴ ὁμιλία τοῦ αἰδ. **Charles L. Goodell)**

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Κατὰ τὸ δωδεκάμηνον διάστημα ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1930 μέχρι 31 Μαρτίου 1931, ἡ Ἑταιρία ἐκυκλοφόρησε καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον ***11,888,226*** ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου, ἤτοι 1,029,741 ὁλοκλήρους Βίβλους, 1,073,185 Κ. Διαθήκας καὶ 9,785,300 ἀντίτυπα μεμονωμένων βιβλίων τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Τὸ σύνολον τοῦτο εἶναι κατὰ 287,000 ἀντίτυπα κατώτερον τοῦ συνόλου τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἀλλ' ἀνώτερον τοῦ συνόλου τοῦ ἔτους 1928—29. Ἡ μείωσις αὕτη τῶν 287,000 προέρχεται φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐκ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνεργίας, ἥτις μαστίζει ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 11,888,226 ἀντιτύπων, 4,694,000 ἐπωλήθησαν ἐν μόνῃ τῇ Κίνᾳ. Ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ διετέθησαν 1,747,000 ἀντίτυπα. Ἐν Ἀφρικῇ 450,000, ἐν Ἰνδίαις 1,123,000 (26,000 περισσότερα ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1929—30), ἐν Νοτίῳ Ἀμερικῇ 420,595, ἐν Βορείῳ Ἀμερικῇ 433,259, ἐν Ἰαπωνίᾳ 377,810, ἐν Κορέα 645,457, ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Ν. Ζηλανδίᾳ 210,731, ἐν Μ. Βρεττανίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ 877,433.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἡ Ἁγ. Γραφὴ (ἢ μέρη αὐτῆς) εἰς 14 νέας γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἐξ ὧν Εὐρωπαϊκὴ 1, Ἀσιατικὴ 1, Ἀφρικανικαὶ 10 καὶ τῆς Πολυνησίας 2. Συνεπῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, εἰς ἃς ἔχει ἐκδόσεις ἡ Ἑταιρία ἀνῆλθεν ἀπὸ 630 εἰς 644.

Ἐπίσης ἡ Ἑταιρία ἐκδίδει Γραφὰς καὶ τεύχη αὐτῆς μὲ εἰδικοὺς ἐκτύπους χαρακτῆρας εἰδικοῦ ἀλφαβήτου ***διὰ τοὺς τυφλούς,*** εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ εἰς 37 ἄλλας γλώσσας. Αἱ ἐκδόσεις αὗται εἶναι κατ' ἀνάγκην καὶ ὀγκώδεις καὶ δαπανηραί. Μία ὁλόκληρος Ἀγγλικὴ Βίβλος περιέχει 5,356 σελίδας καὶ στοιχίζει 12 λίρας (κόστος), περιλαμβάνουσα 39 τόμους! Ἡ νέα Ἀγγλικὴ Βίβλος τῶν τυφλῶν στοιχίζει περὶ τὰ 5 σελλίνια, καὶ πωλεῖται ἀντὶ 1 $^1/_2$ σελλινίου. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δίδει εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐπιχορήγησιν 2 $^1/_2$ σελλινίων κατὰ τεῦχος διὰ τὴν ἔκδοσιν ταύτην.

Ὁ ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας παρουσιάζει εἰσπράξεις λιρῶν στερλ. 405,529 καὶ δαπάνας λιρ. στ. 406,365, ἤτοι, ἔλλειμμα λιρῶν 836. Ἔναντι ὅμως τοῦ ἐλλείμματος τούτου ἡ Ἑταιρία ἔχει 18,000 λίρας ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Ν. Ζηλανδίᾳ, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ οἰκονομικῆς κρίσεως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαχθῶσι καὶ δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸν ἀνωτέρω ἰσολογισμόν. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω εἰσπράξεων μόνον λίρ. 163,268 προῆλθον ἐκ πωλήσεων, αἱ δὲ λοιπαὶ λίρ. 242,261 ἐκ δωρεῶν, συνεισφορῶν καὶ συνδρομῶν. Ὥστε αἱ ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρίας, ἐνῷ ἐκόστισαν λίρας 406,365, ἐπωλήθησαν ἀντὶ περίπου 40 τοῖς ἑκατὸν τοῦ κόστους των, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 60 τοῖς ἑκατὸν ἀνεπληρώθησαν ἐκ τῶν συνεισφορῶν τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

***

Ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ ***Εὐρώπῃ,*** παρ' ὅλην τὴν ὀξεῖαν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ στενοχωρίαν, αἱ πωλήσεις ὑπερέβησαν κατὰ 100,000 ἀντίτυπα τὰς τοῦ προηγουμένου ἔτους (αὔξησις περίπου 6 τοῖς ἑκατόν). Ἡ αὔξησις ἐσημειώθη κυρίως ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Βέλγιον, τὴν Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Οὑγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Γιουγκοσλαυΐαν, Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν. Ἐσημειώθη ἐλάττωσις κυκλοφορίας ἐν Ἱσπανίᾳ, Πολωνίᾳ, Φιλλανδίᾳ, Λατβίᾳ, Ρουμανίᾳ καὶ Ἀλβανίᾳ, στασιμότης δὲ ἐν Ἐσθονίᾳ, Λιθουανίᾳ καὶ Πορτογαλλίᾳ. Ἡ αὔξησις πρέπει νὰ ἀποδοθῇ, κατὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν πρακτόρων τῆς Ἑταιρίας, εἰς τὸ ὁλοὲν αὐξάνον ἐνδιαφέρον διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὄχι τόσον ἀπὸ θεολογικῆς ἀπόψεως, ὅσον διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ, ὡς ἀπεικονίζονται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Μουσουλμᾶνός τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀποθήκην τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἐν Γενεύῃ, ζητῶν νὰ ἀγοράσῃ ἓν Κοράνιον· ἀντ' αὐτοῦ ἠγόρασε μίαν Βίβλον καὶ εἶπε: «Καὶ ἐγὼ πιστεύω εἰς τὸν Ἰησοῦν ὡς προφήτην ἐκ Θεοῦ». Ἑβραῖός τις ἐν Γαλλίᾳ εἶπεν εἰς ἕνα βιβλιοπώλην: «Ἄ, πωλεῖς τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ; Καλὰ κάμνεις! Αὐτὸς ἦτο ὁ μεγαλείτερος Ἑβραῖος, ποῦ ὑπῆρξε ποτέ!» Ἀκόμη καὶ Κομμουνισταὶ ἠγόρασαν Κ. Διαθήκας, ἵνα ἀναγνώσουν περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ὠνόμαζον «τὸν μέγαν διδάσκαλον τῆς ἰσότητος καὶ ἀκτημοσύνης!»

Ἐν ***Γαλλίᾳ*** ἡ αὔξησις τῶν ἐφετεινῶν πωλήσεων ἦτο ἡ σημαντικωτέρα — 390,229 ἀντίτυπα, ἀπέναντι 280,449 τοῦ περυσινοῦ ἔτους, ἤτοι, αὔξησις 50 τοῖς ἑκατόν. Μόνον 5000 ἐκ τῶν ἀντιτύπων τούτων διενεμήθησαν δωρεὰν εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐκείνας τῆς Ν. Γαλλίας, αἵτινες ὑπέστησαν μεγάλας καταστροφὰς ἐκ τῶν πλημμυρῶν.

Ἐν ***Ἰταλίᾳ*** ἐσημειώθη αὔξησις πωλήσεων σχεδὸν 20 τοῖς ἑκατὸν (247,971 ἀντίτυπα, ἀπέναντι τῶν πέρυσι πωληθέντων 209,206). Κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως ἡ Ἁγία Γραφὴ ἤδη διδάσκεται εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα καὶ τοῦτο ἀναμφιβόλως ὑπεβοήθησε τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἡ Ἑταιρία διένειμε δωρεὰν 3000 Κ. Διαθήκας εἰς τὰ καταστραφέντα ἐκ τῶν σεισμῶν χωρία. Παρ' ὅλην δὲ τὴν συστηματικὴν ἀντίδρασιν τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας, οὐκ ὀλίγοι ἱερεῖς εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν συμπεριφέρονται φιλικῶς πρὸς τοὺς βιβλιοπώλας τῆς Ἑταιρίας καὶ συνιστοῦν τὰ βιβλία της.

Ἐν ***Ἱσπανίᾳ*** ἡ παρατηρηθεῖσα ἐλάττωσις τῶν πωλήσεων ἀποδίδεται εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀναστάτωσιν, ἥτις προέκυψεν ἐκ τῆς καταλύσεως τῆς μακραίωνος κυριαρχίας τοῦ Παπισμοῦ. Ὁ λαός, ὅστις ὡς μόνην θρησκείαν ἐγνώριζε τὰς Παπικὰς δεισιδαιμονίας, τώρα εὑρίσκεται μετέωρος ψυχικῶς καὶ καταφέρεται κατὰ τῆς θρησκείας ἐν γένει, παρασύρεται δὲ εὐκόλως ὑπὸ τῆς Κομμουνιστικῆς προπαγάνδας. Μὅλα ταῦτα ἡ Ἑταιρία ἐπώλησεν ἐν Ἱσπανίᾳ 243,000 Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος.

Ἐν ***Γερμανίᾳ*** ἡ Ἑταιρία ἐπώλησεν 131,261 ἀντίτυπα (ἔναντι 127,000 τοῦ προηγουμένου ἔτους). Αἱ πωλήσεις ὅμως τῶν Γερμανικῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν κατῆλθον εἰς 615,292 ἀντίτυπα (ἤτοι 93,000 ἀντίτυπα ὀλιγώτερα τῶν πωληθέντων πέρυσι). Ἐν ***Αὐστρίᾳ*** ἡ κυκλοφορία τῶν βιβλίων τῆς Ἑταιρίας ηὔξησε κατὰ 27 °/₀ (ἀπὸ 27,000 εἰς 34,500 ἀντίτυπα)· ἕνεκεν ὅμως τῆς ἐπικρατούσης ἀχρηματίας τὰ ἀγορασθέντα βιβλία ἦσαν τῶν εὐθηνοτέρων ἐκδόσεων. Ἐπίσης ἐν ***Οὐγγαρίᾳ,*** παρ' ὅλην τὴν οἰκονομικὴν στενοχωρίαν τοῦ λαοῦ, αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς 73,536 ἀντίτυπα (ἔναντι 60,000 τοῦ προηγουμένου ἔτους). Ἐν ***Τσεχοσλοβακίᾳ*** ἡ κυκλοφορία ὑπῆρξεν ἡ ἀνωτάτη, ἣν εἶχέ ποτε ἐκεῖ ἡ Ἑταιρία (47,320 ἀντίτυπα, ἔναντι 42,454 τοῦ 1929). Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Δρ. Μάζαρυκ ἠγόρασεν ἐπανειλημμένως Γραφὰς ἐκ τῆς ἐν Πράγᾳ ἀποθήκης. Διενεμήθησαν δωρεὰν 477 ἀντίτυπα εἰς τὰς διαφόρους φυλακάς. Ἐν ***Φιλλανδίᾳ,*** ὡς ἐκ τῆς δεινῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, αἱ πωλήσεις κατῆλθον κατὰ 33 °/₀ (41,473 ἀντίτυπα ἔναντι 61,217).

Εἰς τὴν ***Βαλκανικὴν Χερσόνησον*** ἐπωλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας 235,967 ἀντίτυπα (αὔξησις 22,500 ἐπὶ τῶν περυσινῶν πωλήσεων), εἰς 40 γλώσσας καὶ διαλέκτους. Ἐκ τούτων πρώτη κατὰ σειρὰν ἔρχεται ἡ ***Νεο-ελληνικὴ*** (60,700 ἀντίτυπα), ἔπειτα ἡ Ρουμανικὴ (34,277), ἡ Σερβικὴ (27,888), ἡ Βουλγαρικὴ (22,978), ἡ Οὐγγρικὴ (15,518), ἡ ***ἀρχαία Ἑλληνικὴ*** (14,981), ἡ Τουρκικὴ (6,484), ἡ Ἀλβανικὴ (3,906) κτλ. Ὥστε ἡ Ἱερὰ Βίβλος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ (ἀρχαίᾳ τε καὶ νεωτέρᾳ) ἐπωλήθη (ὁλόκληρος ἢ κατὰ τεύχη) εἰς 75,000 ἀντίτυπα. Ἐν ***Γιουγκοσλαυΐᾳ*** αἱ πωλήσεις ἐν γένει ἀνῆλθον εἰς 60,255 ἀντίτυπα (ἔναντι 38,503 περυσινῶν), ἐν ***Ρουμανίᾳ*** εἰς 59,298 (ἔναντι 70,390 περ.), ἐν ***Βουλγαρίᾳ*** εἰς 25,146 (ἔναντι 36,166 περ.), ἐν ***Τουρκίᾳ*** εἰς 13.578 (ἔναντι 9,337 περ.), ἐν ***Ἑλλάδι*** εἰς 75,849 (ἔναντι 56,882), ἐν ***Ἀλβανίᾳ*** εἰς 1841 (ἔναντι 2280 περ.). Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἂν καὶ μικροτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ τῆς Ρουμανίας, δεικνύει πολὺ ἀνώτερον αὐτῶν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἁγ. Γραφήν.

Ἡ **Ρωσσία** καὶ ἡ Σιβηρία ἔμειναν καὶ πάλιν ἐφέτος ἑρμητικῶς κεκλεισμέναι διὰ τὸ ἱερὸν Βιβλίον. Οὔτε ἓν ἀντίτυπον ἠδυνήθη ἡ Ἑταιρία νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ἀχανῆ ἐκείνην χώραν, κατοικουμένην ὑπὸ 158 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Εἰς ἐπίμετρον δὲ ἐγνώσθη ὅτι εἰς διάφορα μέρη τῆς χώρας αἱ ἀρχαὶ ἔκαμον κατ᾽ οἶκον ἐρεύνας καὶ κατέσχον πολλὰ ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου, ἡ δὲ ἀντιθρησκευτικὴ προπαγάνδα ἔλαβε μεγαλειτέρας διαστάσεις.

Ἐν Αἰγύπτῳ, Σουδάν, Ἀβησσυνίᾳ, Ἐρυθραίᾳ, Ἀραβίᾳ, Παλαιστίνῃ, Ὑπεριορδανίᾳ, Συρίᾳ καὶ Κύπρῳ, ἡ συνολικὴ κυκλοφορία ἐφέτος ὑστέρησεν ὀλίγον τῆς περυσινῆς (142,540 ἀντίτυπα ἔναντι 149,834), κυρίως ἐν Αἰγύπτῳ, Σουδὰν καὶ Ἀραβίᾳ. Τοὐναντίον, ἐν Ἀβησσυνίᾳ, Συρίᾳ καὶ Κύπρῳ παρετηρήθη μικρὰ αὔξησις.

Εἰς τὴν **Βόρειον Ἀφρικὴν** (Τύνιδα, Ἀλγερίαν καὶ Μαρόκον) αἱ πωλήσεις ἐφέτος συνολικῶς παρουσιάζουσιν ἐλάττωσιν ἐπὶ τῶν περυσινῶν: 79,273 ἀντίτυπα ἔναντι 82,701 τοῦ 1929, καὶ 78,298 τοῦ 1928. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη ἀφορᾷ τὴν Τύνιδα καὶ Ἀλγερίαν· τοὐναντίον ἐν Μαρόκῳ ἐσημειώθη σημαντικὴ αὔξησις: 34,370 ἀντίτυπα, ἔναντι 25,705 τοῦ 1929 καὶ 25,156 τοῦ 1928. Ἐν τῇ **Δυτικῇ Ἀφρικῇ** ἐπίσης, αὔξησις 25 τοῖς ἑκατὸν (81,143 ἔναντι 62,657 τοῦ 1929). Εἰς τὴν **Νότιον Ἀφρικὴν** ἐλαφρὰ ἐλάττωσις (60,451 ἔναντι 61,461) εἰς τὴν **Κεντρικὴν καὶ Ἀνατ. Ἀφρικὴν** μεγαλητέρα ἐλάττωσις (65,278 ἔναντι 87,751).

Ἐν Ἀσίᾳ, ἡ **Περσία** ἠγόρασεν ἐφέτος 35,147 ἀντίτυπα (ἔναντι 31,187 τοῦ 1929 καὶ 29,922 τοῦ 1928).

Τὸ **Ἰρὰκ** ἠγόρασε 18,366 ἀντίτυπα (ἔναντι 14,586 πέρυσιν), ἡ **Κεϋλάνη** 93,922 (ἔναντι 90,439), ἡ **Μαλαΐα** 250,206 (ἔναντι 221,466), ἡ **Ἰνδοστάνη** 1,123,863 (ἔναντι 1,097,645). Ἐν **Κίνᾳ** ἐφέτος διετέθησαν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, 4,694,493 ἀντίτυπα, ἤτοι, 611,514 ὀλιγώτερα ἢ κατὰ τὸ 1929, ἀλλὰ πάλιν 742,484 περισσότερα ἢ κατὰ τὸ 1928. Ἡ ἐφετεινὴ ἐλάττωσις εἶναι μηδαμινή, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ᾽ ὄψιν τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς καὶ τὰς τρομερὰς θεομηνίας, δι᾽ ὧν ἐδοκιμάσθη ἡ ἀπέραντος ἐκείνη χώρα. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐφετεινὴν κυκλοφορίαν τῆς Ἑταιρίας προστεθῶσι καὶ αἱ ἐν Κίνᾳ πωλήσεις τῆς Ἀμερικανικῆς καὶ τῆς Σκωτικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν διατεθέντων ἐφέτος ἐν Κίνᾳ ἀντιτύπων ἀνέρχεται εἰς 11,903,136. Ἡ Βρ. Β. Ἑταιρία ἔχει ἐν Κίνᾳ 25 μεγάλας καὶ μικρὰς ἀποθήκας καὶ ἀπασχολεῖ 460 πλανοδίους βιβλιοπώλας. Ἔλαβε δὲ ἐφέτος συνεισφορὰς Κινέζων Χριστιανῶν καὶ ξένων ἐν Κίνᾳ ἱεραποστόλων, ἀνερχομένας εἰς 12,000 δολλάρια Ἀμερικανικά.

Αἱ πωλήσεις ἐν Ἰαπωνίᾳ, Κορέᾳ, Αὐστραλίᾳ, Ἀμερικῇ, κτλ. ἀνεφέρθησαν ἤδη ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ἄρθρου. Καὶ εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας ἐκ τῶν χωρῶν τούτων ἐσημειώθη ἐφέτος σημαντικὴ αὔξησις τῆς κυκλοφορίας, εἰς δὲ τὴν Αὐστραλίαν ἐλαφρά τις ἐλάττωσις.

***

Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ἐν ἔτει 1804 ἡ Βρετανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἐξέδωκεν ἄνω τῶν 421,000,000 ἀντιτύπων τῶν Ἱερῶν Γραφῶν. Ἐκ τούτων, τὰ 114,000,000 ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1930

Ἡ Ἑταιρία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκυκλοφόρησε ***12,035,133 ἀντίτυπα*** τοῦ Θείου Λόγου, ἀπέναντι 11,182,664 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Κατὰ δὲ τὰ 115 ἔτη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ἐξέδωκεν ἐν ὅλῳ ***228,234,048 ἀντίτυπα,*** εἰς 285 γλώσσας καὶ διαλέκτους (Εὐρωπαϊκὰς 51, Ἀσιατικὰς 105, Ἀφρικῆς 58, Νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἄλλων θαλασσῶν 38, Ἀμερικαν. Ἠπείρου 33).

Εἰς τὰς ***Ἡνωμένας Πολιτείας*** παρ᾽ ὅλην τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν, ἡ Ἑταιρία ἐσημείωσε πέρυσι πωλήσεις 4,037,824 ἀντιτύπων, ποσὸν μεγαλείτερον παντὸς προηγουμένου ἔτους. Ἡ ἔκθεσις τονίζει ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἡ ἐτησία κυκλοφορία τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ***ὑπερετετραπλασιάσθη*** — ἀπὸ 913,409 ἀντίτυπα κατὰ τὸ ἔτος 1921 μέχρι τῶν ὡς ἄνω 4,037,824 τοῦ 1930. Σημειωτέον ὅτι ἐκτὸς τῶν ἀποθηκῶν καὶ τῶν βιβλιοπωλῶν τῆς Ἑταιρίας, τὸ ἔργον τῆς διαθέσεως τῶν ἀντιτύπων ὑποβοηθεῖται ἰσχυρῶς ὑπὸ χιλιάδων ἰδιωτῶν. Εἷς δήμαρχος τῆς Πολιτείας Ὀχάϊο προσωπικῶς διέθεσε πλείονα τῶν 1000 Εὐαγγέλια εἰς οἰκογενείας καὶ ἄτομα τοῦ δήμου του, ἅτινα ἐστεροῦντο ἕως τότε τοῦ Θείου Λόγου. Πολλοὶ ἱεροκήρυκες καὶ ποιμένες ἐκκλησιῶν προμηθεύονται Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια καὶ ἀναθέτουσιν εἰς μέλη τῆς ἐκκλησίας των τὴν πώλησιν αὐτῶν εἰς τὴν ἐξώθυραν τῆς ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀπόλυσιν.

Ἔξω τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἡ Ἑταιρία διέθεσεν ἀπ᾽ εὐθείας μὲν 6,368,910 ἀντίτυπα, διὰ δὲ συνεργαζομένων ἑταιριῶν ἑτέρας 92,945 ἀντίτυπα.

Κατὰ χώρας, αἱ πωλήσεις τῆς Ἑταιρίας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κατὰ τὸ ἔτος 1930 ἐμφανίζονται ὡς ἑξῆς:

Εἰς τὰς νήσους τῶν ***Δυτ. Ἰνδιῶν*** 152,974 ἀντίτυπα, εἰς τὸ ***Μεξικὸν*** 122,542, εἰς τὴν ***Κεντρῴαν Ἀμερικὴν*** 157,188, εἰς τὴν ***Νότιον Ἀμερικὴν*** 641,154, εἰς τὴν ***Ἐγγὺς Ἀνατολὴν*** (Τουρκίαν, Βουλγαρίαν καὶ Β. Ἑλλάδα) 30,241, εἰς ***Αἴγυπτον*** καὶ ***Συρίαν*** 260,254, εἰς τὰς ***Φιλιππίνας Νήσους*** 158,067, εἰς τὸ ***Σιὰμ*** 613,459, εἰς τὴν ***Κίναν*** 4,177,025, εἰς τὴν ***Ἰαπωνίαν*** 764,558. Σχεδὸν πάντες οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παρουσιάζουσιν αὔξησιν ἐπὶ τῶν πωλήσεων τοῦ ἔτους 1929.

Ἐπίσης ἡ Ἑταιρία διένειμεν εἰς ***τυφλοὺς*** 4142 ἀντίτυπα, τετυπωμένα μὲ ἐκτύπους εἰδικοὺς χαρακτῆρας, οὓς ἀναγινώσκουσιν οἱ τυφλοὶ ψηλαφοῦντες διὰ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων των. Τὰ ἀντίτυπα ταῦτα ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Ὁ ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας διὰ τὸ 1930 παρουσιάζει ἔσοδα μὲν ἐκ δολλαρίων 1,051,099.25, ἔξοδα δὲ ἐκ δολλαρίων 1,023,858.39.

ΑΙ ΑΛΛΑΙ ΒΙΒΛΙΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐκτὸς τῶν δύο μεγάλων Β. Ἑταιριῶν — τῆς Βρεττανικῆς καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς — ὑπάρχουσι διάφοροι ἄλλαι μικρότεραι ἀνὰ τὴν Εὐρώπην.

Κυριωτέρα τῶν μικροτέρων τούτων εἶναι ἡ **Σκωτική,** ἥτις πέρυσιν ἐκυκλοφόρησε 5,363,810 ἀντίτυπα, ἐξ ὧν 3,000,388 μόνον ἐν Κίνᾳ. Ἡ **Ἰρλανδικὴ** ἐξέδωκε 87,343 ἀντίτυπα, αἱ **Γερμανικαὶ** Β. Ἑταιρίαι 615,292, ἡ **Δανικὴ** 81.768, ἡ **Ὁλλανδικὴ** 151,407, ἡ **Νορβηγικὴ** 63,771, ἡ **Σουηδικὴ** 76,239.

Ἐὰν ἀθροίσωμεν τοὺς ὡς ἄνω ἀριθμοὺς καὶ προσθέσωμεν τὸ ἄθροισμα εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν δύο μεγάλων Β. Ἑταιριῶν, εὑρίσκομεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1930 ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην 28,199,567 ἀντίτυπα τῶν Ἱ. Γραφῶν ἢ μεμονωμένων βιβλίων αὐτῶν.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω ἄθροισμα δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ Βιβλικαὶ ἐκδόσεις τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ἑταιρίας τοῦ Ἁγ. Ἱερωνύμου, περὶ ὧν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ λάβωμεν πληροφορίας. Ἐπίσης δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ ἔκδοσις τῆς Κ. Διαθήκης (πρωτοτύπου), ἣν ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις ἡ Ἑταιρία «Ζωή».

ΙΕΡΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ

Ὁ Θεόδωρος Ρούσβελτ, ὅτε ἦτο Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, κατὰ τὸ ἔτος 1909, ἐξεφώνησε περισπούδαστον λόγον περὶ Ἁγ. Γραφῆς καὶ Ἠθικῆς, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Καλιφορνίας. Τοῦ λόγου τούτου παραθέτομεν κατωτέρω βραχεῖαν περίληψιν.

Διάφοροι κριτικοί, εἶπε, κατακρίνουν τὴν ἠθικὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, διότι αὕτη δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς σημερινὰς ἡμῶν ἰδέας, ἀγνοοῦντες ὅτι αἱ σημεριναὶ ἡμῶν περὶ ἠθικῆς ἰδέαι εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Κ. Διαθήκης, ἥτις εἶναι οὐ μόνον ἡ συμπλήρωσις καὶ ἐκπλήρωσις τῆς Π. Δ., ἀλλὰ καὶ ὁ διορθωτὴς αὐτῆς εἴς τινα ζωτικὰ σημεῖα περὶ ἠθικῆς. Ἀφ' ἑτέρου, ἐὰν οἱ κριτικοὶ οὗτοι συνέκρινον τὴν ἠθικὴν τῆς Π. Δ. οὐχὶ πρὸς τὴν σημερινὴν ἡμῶν ἀντίληψιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων λαῶν, θὰ ἔβλεπον τὰς τεραστίας προόδους, τὰς ὁποίας ἐθέσπισεν ἡ Π. Δ. ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀναπολόγητοι, μὴ διαβλέποντες τὴν μεγίστην διαφορὰν μεταξὺ τῆς ἠθικῆς τῆς ὑπὸ τῆς Π. Δ. διδασκομένης καὶ τῆς ἠθικῆς τῶν ἀρχαίων διδασκάλων.

Ἕνεκα τῶν λόγων τούτων ποιοῦμαι ἔκκλησιν πρὸς πάντας, ὅπως ἐξακολουθῶμεν ἀναγινώσκοντες τὰς Γραφάς, διότι ἐν αὐταῖς ὑπάρχει ἡ ζωὴ καὶ ἡ εὐημερία οὐ μόνον τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ τῶν λαῶν. Τὴν ἔκκλησίν μου δὲ ταύτην ποιοῦμαι καὶ εἰς τοὺς μὴ Χριστιανούς, δηλ. τοὺς μὴ ἀποδεχομένους τὴν θεοπνευστίαν τῆς Γραφῆς, ποθοῦντας ὅμως νὰ ἔχουν ὑψηλὰ ἠθικὰ ἰδεώδη καὶ νὰ ὑποστηρίζουν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτῆς. Ποιοῦμαι τὴν ἔκκλησιν ταύτην περὶ τῆς

μελέτης τῆς Γραφῆς οὐχὶ διὰ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν μόνον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικότητα τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸς ὁ ὑλιστὴς Huxley, κατανοῶν τὴν σπουδαιότητα τῆς Γραφικῆς ἠθικολογίας καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς καρδίας, λέγει:

«Δι᾽ οὐδενὸς ἄλλου βιβλίου εἶναι δυνατὸν τὰ παιδία νὰ ἐξανθρωπισθοῦν καὶ νὰ καταστοῦν ἱκανὰ νὰ αἰσθανθοῦν, ὅτι πᾶσα μορφὴ παρελαύνουσα διὰ τῆς μακραίωνος ἱστορικῆς παρελάσεως κατέχει, ὅπως καὶ αὐτά, πρὸς στιγμὴν μόνον χῶρον εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας. Ἡ Γραφὴ ὑπῆρξεν ἡ παρηγορία τῶν πτωχῶν καὶ τεθλιμμένων. Ἀκόμη καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἡμῶν δὲν ὑπάρχει πολίτευμα, τὸ ὁποῖον νὰ προνοῇ τόσον περὶ τῶν πτωχῶν καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλουσίους αὐτῶν ἰσότητος, ὅσον τὸ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν Ἰσραὴλ δοθέν, οὐδαμοῦ δὲ τονίζεται μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ὅτι ἡ εὐδαιμονία τοῦ Κράτους κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν πολιτῶν ... Ἡ Γραφὴ εἶναι τὸ δημοκρατικώτερον βιβλίον τοῦ κόσμου».

Αὗται εἶναι αἱ κρίσεις τοῦ Huxley, ἑνὸς τῶν διασημοτέρων ἐπιστημόνων καὶ φιλοσόφων τοῦ τελευταίου αἰῶνος. Παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ ἐκπαιδεύητε τὰ παιδία εἰς τὰς Γραφάς. Θὰ ἦτο μέγα δυστύχημα διὰ τὸν λαὸν ἡμῶν, ἐὰν ἀπεμακρύνετο τῆς μελέτης τῶν Γραφῶν. Ὄχι δὲ μόνον νὰ τὰς μελετῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς ἐφαρμόζωμεν. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Γραφῆς ὀφείλει νὰ διάγῃ τοιοῦτον βίον, ὥστε οὐ μόνον νὰ μὴ φέρῃ μῶμον εἰς τὸ δόγμα, τὸ ὁποῖον πιστεύει, ἀλλὰ καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐπικρατούσης ἰδέας ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ὑποκριταί. Πρέπει πάντες ἡμεῖς οὕτω νὰ διάγωμεν τὸν βίον ἡμῶν, ὥστε νὰ ἤμεθα ἔν τινι μέτρῳ φύλακες τοῦ ἀδελφοῦ μας καὶ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ὄντως πᾶν δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ γινώσκεται.

Ἡ ἐπιτυχία ἡμῶν εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν, παρ᾽ ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίας μας, ὅπως συμμορφωθῶμεν πρὸς τὰς μεγάλας ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ
ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[συνέχεια]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Ὁ Παῦλος εἰς Ἀθήνας.

Φεύγων ὁ Παῦλος, μετὰ τοῦ Σίλα, ἐκ Θεσσαλονίκης, ἦλθεν εἰς Βέροιαν καὶ εὐθὺς μετέβη, κατὰ τὴν συνήθειάν του, εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων. «Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ· οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς Γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων

(ἐπισήμων) καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι» (Πράξ. ιζ΄. 10—12). Ἡ διαμονὴ τοῦ Ἀποστόλου ἐν Βεροίᾳ φαίνεται ὅτι διήρκεσε πολλὰς ἡμέρας (1), μέχρις οὗ ἐγνώσθη ἐν Θεσσαλονίκῃ ἡ ἐπιτυχία τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ ἐν Βεροίᾳ καὶ εὐθὺς οἱ φανατικοὶ Θεσσαλονικεῖς Ἰουδαῖοι ἔστειλαν ἀντιπροσώπους αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐν Βεροίᾳ ὁμοθρήσκους καὶ κατώρθωσαν καὶ ἐκεῖ νὰ «σαλεύσωσι τοὺς ὄχλους», ἤτοι, νὰ ἐξεγείρωσι τὸν ἀμαθῆ καὶ ἀγοραῖον ὄχλον (οὐ μόνον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἐθνικῶν) κατὰ τοῦ Χριστιανοῦ ἱεραποστόλου, μεταχειρισθέντες ἀναμφιβόλως τὰ αὐτὰ ὕπουλα καὶ συκοφαντικὰ μέσα, ἅτινα εἶχον θέσει εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐν Βεροίᾳ «ἀδελφοί», ἵνα προλάβωσι σκηνάς, οἷαι εἶχον ἐκτυλιχθῆ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐφυγάδευσαν τὸν Ἀπόστολον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁ δὲ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος (καθ᾽ ὧν φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχε κατακραυγὴ) παρέμειναν ἐν Βεροίᾳ. Ὁ Παῦλος λοιπὸν κατῆλθε πρὸς τὴν πλησιεστέραν παραλίαν (2), καὶ συνοδευόμενος ὑπό τινων ἀδελφῶν ἐκ Βεροίας, ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖόν τι, ἐκεῖθεν δὲ ἔπλευσε πρὸς τὰς Ἀθήνας, ὅπου κατέλυσεν, οἱ δὲ συνοδοί του ἐπέστρεψαν εἰς Βέροιαν, φέροντες ἐντολὴν τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον «νὰ ἔλθωσιν ὡς τάχιστα πρὸς αὐτόν».

***

Αἱ Ἀθῆναι, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου, ἦσαν πόλις ἐστερημένη πρὸ πολλοῦ πλέον οἱασδήποτε πολιτικῆς σημασίας καὶ δυνάμεως. Ναὶ μὲν μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν κατάκτησιν, κατώρθωσεν ἡ Ἀττικὴ μεγαλούπολις νὰ ἑλκύσῃ τὸ σέβας τῶν κατακτητῶν της καὶ «ἡττημένη νὰ κατακτήσῃ τὸν βάρβαρον νικητὴν αὐτῆς», ὡς εἶπεν ὁ Ρωμαῖος ποιητής (3), διὰ τῶν γραμμάτων, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης της. Ἦτο «πόλις ἐλευθέρα» (civitas libera) καὶ προνομιοῦχος ἀλλὰ πολιτικῶς οὐδεμίαν τοῦ λοιποῦ ἤσκει ἐπιρροήν. Ἦτο ὅμως ἀκόμη τὸ κέντρον τῆς ***παγκοσμίου σοφίας καὶ διανοήσεως***· αἱ σχολαὶ αὐτῆς ἐφημίζοντο καθ᾽ ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, ἑλκύουσαι χιλιάδας μαθητῶν ἔκ τε τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ἂν καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐκεῖ οὐδεὶς Πλάτων ἢ Ἀριστοτέλης ἢ ἄλλος ἐφάμιλλος τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, λογίων καὶ ποιητῶν. Ἐστολίζετο δὲ ἡ πόλις εἰσέτι ὑπὸ τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ ἀπαραμίλλων καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν τοῦ χρυσοῦ αὐτῆς αἰῶνος, τοὺς ὁποίους μήτε ἡ ἐπήρεια τοῦ χρόνου εἶχεν ἀκόμη ἀμαυρώσει, μήτε βάρβαρος χεὶρ εἶχε καταστρέψει ἢ διασκορπίσει. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἠκτινοβόλει ἀνέπαφος ὁ Παρθενὼν καὶ ὠρθοῦτο τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς

(1) Ἐκεῖνο τὸ «καθ᾽ ἡμέραν» τοῦ ὡς ἄνω χωρίου δηλοῖ ὅτι ἡ συζήτησις μὲ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Βεροίας διήρκεσεν οὐκ ὀλίγον. Ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ κάμῃ τόσους προσηλύτους ὁ Παῦλος καὶ νὰ μεταδοθῇ εἰς Θεσσαλονίκην ἡ εἴδησις τῆς ἐπιτυχίας ταύτης καὶ νὰ προέλθῃ ἐκεῖθεν νέα ἀντίδρασις, προϋποθέτει χρονικόν τι διάστημα. Εἰς ἐπίμετρον γνωρίζομεν ὅτι ἀνησύχει ὁ Παῦλος διὰ τὴν νεαρὰν ἐκκλησίαν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐζήτει μετὰ πόθου νὰ ἐπανέλθῃ ἐκεῖ (Α΄. Θεσσ. β΄. 17), ὡς ἐκ τούτου δὲ φαίνεται ὅτι παρέτεινε τὴν ἐν Βεροίᾳ διαμονήν του.

(2) Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν πόλιν Δίον, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Ἐλευθεροχωρίου ἢ Κίτρους.

(3) Ὁράτιος, Ἐπιστ. 2,156: «Graecia capta ferum victorem cepit».

Προμάχου Ἀθηνᾶς, πλῆθος δὲ ἀνδριάντων καὶ βωμῶν καὶ ἀναθημάτων ἐπλήρου οὐ μόνον τὴν Ἀκρόπολιν ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν καὶ τὴν πόλιν ὁλόκληρον, ὥστε τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου «παρωξύνετο ἐν αὐτῷ», ἐπειδὴ ἔβλεπε τὴν πόλιν «κατείδωλον οὖσαν» (δηλ. γέμουσαν εἰδώλων). Βραδύτερον, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον τὸν διάκοσμον τῶν Ἀθηνῶν, οἰκοδομήσας διάφορα μεγαλοπρεπῆ κτίρια, ὡς λ. χ. τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὴν Ἀδριάνειον βιβλιοθήκην, κτλ., εὐηργέτησε δὲ καὶ πρακτικῶς τὴν πόλιν διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ὑδραγωγείου, ὅπερ καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τροφοδοτεῖ αὐτήν.

Αἱ Ἀθῆναι λοιπὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου ἦσαν «πόλις πενεπιστημιακή», ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον—ἑστία τῶν γραμμάτων καὶ τῆς φιλοσοφίας, μὲ ἀπαράμιλλον καλλιτεχνικὸν στολισμόν, ἀλλ᾽ εὑρισκομένη ἤδη εἰς τὸ πρῶτον στάδιον τῆς πνευματικῆς παρακμῆς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν ἐφημίζοντο ὡς ἀργόσχολοι καὶ φλύαροι (1), ὁ δὲ Λουκᾶς λέγει περὶ αὐτῶν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Παύλου ὄχι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ «οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι, εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν νεώτερον» (Πράξ. ιζ΄. 21).

Ὁ Ἀπόστολος, εὑρισκόμενος μόνος ἐν Ἀθήναις (Α΄. Θεσσ. γ΄. 1) ἐν ἀναμονῇ τοῦ Σίλα καὶ τοῦ Τιμοθέου, δὲν ἐλησμόνησε τὴν ἱεραποστολικήν του κλῆσιν. Ὑπῆρχε καὶ ἐν Ἀθήναις συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐκεῖ ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν του καὶ τῶν «θεοσεβῶν» (προσηλύτων ἢ προσκειμένων εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν), ἵνα κηρύξῃ πρὸς αὐτοὺς τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἀγορὰν «κατὰ πᾶσαν ἡμέραν» συνῆπτε συνομιλίας μὲ τοὺς «παρατυγχάνοντας» Ἐθνικοὺς—συνομιλίας βεβαίως οὐχὶ ἐπὶ τῶν «νέων τῆς ἡμέρας», ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς θέματος, ὅπερ ἀπησχόλει τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀποστόλου.

Μεταξὺ τῶν συνομιλητῶν τούτων ἦσαν καὶ φιλόσοφοι τῶν διαφόρων σχολῶν. Τοιαῦται σχολαὶ ἐν Ἀθήναις ἦσαν κυρίως τέσσαρες: Ἡ ***Ἀκαδημία*** (τοῦ Πλάτωνος), τὸ ***Λύκειον*** (τοῦ Ἀριστοτέλους), ὁ ***Κῆπος*** (τοῦ Ἐπικούρου) καὶ ἡ ***Στοὰ*** (ἢ Ποικίλη Στοὰ ἐν τῇ Ἀγορᾷ), ὅπου συνήρχοντο οἱ Στοϊκοὶ ἢ Στωϊκοί. Ἀλλὰ κυρίως οἱ ***Ἐπικούρειοι*** καὶ οἱ ***Στωϊκοὶ*** φαίνεται ὅτι ἐπλησίασαν τὸν Παῦλον, ἀφοῦ τούτους μόνον ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς. Καὶ τοῦτο, διότι κυρίως αἱ δύο αὗται σχολαὶ ἤσκουν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῆς πνευματικῆς παρακμῆς. Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἦσαν οἱ Ἐθνικοὶ σκαπανεῖς τῆς Ἀληθείας, πρὶν ἢ αὕτη ἀποκαλυφθῇ ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ὑπῆρξαν οἱ παιδαγωγοὶ τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως παντὸς ἔκτοτε αἰῶνος. Ὁ μὲν Πλάτων ἐπλούτισε τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν δι᾽ ἰδεῶν προσφόρων πρὸς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ὑψίστης ἀληθείας ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτῆς μορφῇ· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καθώρισε καὶ ἐσυστηματοποίησε

---

(1) Ὁ Ἀριστοφάνης (Ἱππ. 1276) μυκτηρίζων τὴν ἀδυναμίαν των ταύτην τοὺς προσαγορεύει: «Ὦ ἄνδρες ***Κεχηναῖοι***». Ὁ Θουκυδίδης (1,70) τοὺς ἀποκαλεῖ «νεωτεροποιούς». Ὁ Δημοσθένης λέγει: «Ἡμεῖς δέ, εἰρήσεται γὰρ τἀληθές, οὐδὲν ποιοῦντες ἐνταῦθα καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγοράν, εἴ τι λέγεται νεώτερον» (Εἰς Ἐπ. Φιλίππ. καὶ Α΄. Φιλιππικόν). Ὁ Δικαίαρχος (4ου αἰῶνος π. Χρ.) χαρακτηρίζει τοὺς Ἀθηναίους ὡς «περιέργους ταῖς λαλιαῖς».

πάντας τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, οὓς κατόπιν ὁ Χριστιανισμὸς ηὐλόγησε καὶ ἐκαλλιέργησεν. Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ ὅτι τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπέδρασαν σπουδαίως ἐπὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας. Ἀλλ᾽ ἡ φιλοσοφία τῶν δύο τούτων κορυφαίων φιλοσόφων διέφερε ριζικῶς τῶν συστημάτων τοῦ Κήπου καὶ τῆς Στοᾶς κατὰ τοῦτο, ὅτι λαμβάνουσα τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κατέληγεν εἰς ὑψηλὰς ἰδέας καὶ συμπεράσματα ἐπὶ τῆς ὅλης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου δημιουργίας, ἐνῷ ἡ διδασκαλία τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊκῶν κατεβίβαζε τὴν ὑψηλὴν ταύτην σκέψιν εἰς συστήματα ἁπλῆς ἀτομικῆς ἠθικῆς.

Ἡ ***Ἐπικούρειος*** φιλοσοφία ἦτο σύστημα καθαρῶς ὑλιστικόν. Παρεδέχετο μὲν τὴν ὕπαρξιν τῶν λεγομένων τότε θεῶν, ἀλλ᾽ ἐδίδασκεν ὅτι ἡ θεότης κατῴκει μακράν, ἐν πλήρει ἀπομονώσει καὶ ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Οἱ Ἐπικούρειοι ἐχλεύαζον τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶχον τίποτε καλλίτερον νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Κατ᾽ αὐτούς, μὴ ὑπάρχοντος Θεοῦ παρακολουθοῦντος τὰς ἀνθρωπίνους ὑποθέσεις, δὲν ὑπῆρχεν ἠθικὸς κυβερνήτης, οὔτε κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις, οὔτε ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχή, τὴν ὁποίαν παρεδέχοντο, ἦτο καὶ αὐτὴ ὕλη, ὅπως τὸ σῶμα, ἐκ λεπτοτέρων μορίων συνισταμένη, καὶ διὰ τοῦ θανάτου σῶμα καὶ ψυχὴ ἀποσυνετίθεντο καὶ συνεχωνεύοντο μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ἐδίδασκον λοιπὸν ὅτι τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἡ ἀποφυγὴ σωματικοῦ πόνου καὶ ψυχικῆς ταραχῆς καὶ ἡ ἐπιδίωξις ἠρέμου καὶ φαιδρᾶς εὐχαριστήσεως. Τὸ ἰδανικὸν τοῦτο φυσικῶς καὶ μοιραίως κατέληγεν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν φυσικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὁρμῶν, ἄριστα συνοψιζομένην εἰς τὴν ρῆσιν τῶν Ἡδονιστῶν: «Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν» (Α΄. Κορ. ιε΄. 32).

Ἀντιθέτως, οἱ ***Στωϊκοὶ*** ἐδίδασκον ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἦναι ἀπόλυτος κύριος οὐ μόνον τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ τῶν περιστάσεων τοῦ βίου του — νὰ περιφρονῇ πάντα πόνον ἢ λύπην, νὰ ἵσταται ἀπαθὴς καὶ ὑπερήφανος εἰς πᾶσαν δοκιμασίαν τοῦ βίου καὶ νὰ ἀδιαφορῇ ἀπολύτως καὶ πρὸς τὴν θλῖψιν καὶ πρὸς τὴν χαράν. Διὰ τὸν σοφόν, ἔλεγον, πάντα τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα εἶναι ὅμοια πρὸς ἄλληλα. Ἡ χαρὰ καὶ εὐχαρίστησις δὲν εἶναί τι καλόν. Ἡ λύπη καὶ ὁ πόνος δὲν εἶναί τι κακόν. Ὁ σοφὸς ζῇ συμφώνως πρὸς τὴν λογικήν· καὶ οὕτω πως ζῶν εἶναι τέλειος καὶ αὐτάρκης. Οἱ Στωϊκοὶ παρεδέχοντο τοὺς θεοὺς καὶ ἐδικαιολόγουν τὴν λαϊκὴν πολυθεΐαν, ἂν καὶ κατεδίκαζον τὴν προσκύνησιν τῶν εἰδώλων καὶ τὴν χρῆσιν ναῶν. Κατ᾽ αὐτούς, οἱ θεοὶ τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας ἦσαν ὑποδεέστεραι ἐκφάνσεις τοῦ μεγάλου παγκοσμίου Θεοῦ, ὅστις ἦτο τὸ πνεῦμα ἢ ὁ λόγος τοῦ σύμπαντος (1). Ἦσαν ***πανθεϊσταί,*** κατ᾽ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ***ἀθεϊσμὸν*** τῶν Ἐπικουρείων. Περὶ τῆς ψυχῆς ἐδίδασκον ὅτι ἦτο ὕλη, καὶ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ θὰ καῇ καὶ θὰ ἀπορροφηθῇ εἰς τὸ Θεῖον.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὰ δύο ὡς ἄνω φιλοσοφικὰ συστήματα ἀντέκειντο

(1) «Οὐσίαν δὲ Θεοῦ Ζήνων μέν φησι τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὸν οὐρανὸν» (Διογ. Λαέρτ. 7, 148).

ριζικῶς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὅστις διδάσκει μέν, ὡς ὁ Στωϊκισμός, τὴν χαλιναγώγησιν τῶν παθῶν καὶ τὴν καρτερίαν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὸν πόνον, ἀλλὰ παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν παρήγορον βεβαιότητα περὶ τῆς ὑπάρξεως εὐσπλάγχνου καὶ πατρικῆς Θείας Προνοίας καὶ τὴν ἔνδοξον ἐλπίδα ζωῆς μετὰ θάνατον ἀπηλλαγμένης παντὸς κακοῦ. Ἐνῷ ὁ Στωϊκισμός, μὴ παρέχων τοιαῦτα ἀντισταθμίσματα, ἦτο σύστημα ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης ἀντοχῆς καὶ ὡδήγει ἀναποτρέπτως ἢ εἰς ὑπόκρισιν ἢ εἰς ἀπελπισίαν καὶ αὐτοκτονίαν. Αὐτὸς ὁ ἱδρυτὴς τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας, Ζήνων ὁ Κιτιεύς, καὶ ὁ διάδοχός του Κλεάνθης ηὐτοκτόνησαν. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν πάμπολλοι ἄλλοι Στωϊκοί, ὧν ἐπιφανέστεροι ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἶναι Κάτων ὁ νεώτερος καὶ ὁ Σενέκας. Ἐξ ἴσου ἀντίθετος πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἦτο καὶ ὁ ὑλισμὸς τῶν Ἐπικουρείων καὶ ἡ διδαχή των ὅτι ἡ εὐχαρίστησις εἶναι ὁ ὑπέρτατος σκοπὸς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Μὲ τοὺς ὀπαδοὺς λοιπὸν τῶν δύο τούτων συστημάτων ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις, καὶ διήγειρε τὴν περιέργειάν των εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἄλλοι μὲν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους: «Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος (1) οὗτος λέγειν;» ἄλλοι δέ: «Ξένων δαιμονίων (2) δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι». Ἀφοῦ δὲ ἐκορυφώθη ἡ περιέργειά των, πιάσαντες τὸν Ἀπόστολον ἔφερον αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀγορᾶς «ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον» (3). Ἐκεῖ δὲ ἠρώτων αὐτόν, λέγοντες: «Δυνάμεθα γνῶναι

(1) Ἡ λέξις ***σπερμολόγος*** ἐλέγετο κυρίως περὶ τῶν κοκκοφάγων πτηνῶν, ἅτινα συλλέγουν διὰ τοῦ ράμφους τὰ σπέρματα σίτου, κτλ. Μεταφορικῶς σημαίνει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εἰς οὐδὲν ἄλλο καταγίνεται εἰμὴ εἰς τὸ νὰ περισυλλέγῃ λόγους ἢ διαδόσεις τῶν τριόδων καὶ νὰ μεταδίδῃ αὐτοὺς φλυαρῶν.

(2) ***Δαιμόνια***, ἤτοι, θεότητες. Ὅτε ὁ Σωκράτης ἐδικάσθη ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἡ κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορία διετυπώθη ὡς ἑξῆς: «Ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων» (Ξενοφ. Ἀπομν. α΄. 1). Τὰ «δαιμόνια» δὲν ἦσαν ἐντελῶς ταὐτὸ καὶ οἱ θεοί, ἀλλ᾽ ὄντα ἀόρατα ὑπεράνθρωπα μέν, κατώτερα ὅμως τῶν θεῶν. Μάξιμος ὁ Τύριος διαστέλλει αὐτὰ ὡς ἑξῆς: «Τίθεσο θεὸν μέν, κατὰ τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον· δαίμονα δέ, κατὰ τὸ ἀθάνατον καὶ ἐμπαθές· ἄνθρωπον δέ, κατὰ τὸ ἐμπαθὲς καὶ θνητόν» (Διάλεξις 24).

(3) Πολλὴ συζήτησις ἠγέρθη μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολόγων περὶ τοῦ μέρους, εἰς ὃ ὁ Παῦλος προσήχθη ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καὶ ἐξεφώνησε τὸν λόγον, ὃν παραθέτει ὁ Λουκᾶς (Πράξ. ιζ΄. 22—33) καὶ περὶ τῶν περιστάσεων ἐν γένει, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἠγόρευσεν ὁ Παῦλος ἐκεῖ.

Οἱ μὲν ἐθεώρησαν ὅτι ὁ Παῦλος, ὅπως ἄλλοτε ὁ Σωκράτης, ἤχθη ἐνώπιον τοῦ ***δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου,*** ἵνα ***δικασθῇ*** ὡς κηρύττων κατὰ τῶν θεῶν τῆς πόλεως καὶ προβάλλων νέους θεούς. Ἀλλ᾽ ἡ ὅλη ἀφήγησις τοῦ Λουκᾶ ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν γνώμην ταύτην· διότι ἵνα δικασθῇ τις ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἔπρεπε νὰ γίνῃ τακτικὴ καταγγελία καὶ σοβαρωτάτη ἐπίσημος διαδικασία, ἥτις θὰ κατέληγεν εἴτε εἰς ἀθῴωσιν, εἴτε εἰς καταδίκην. Τοιοῦτό τι ὅμως δὲν ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀφηγήσεως, διότι ἄνευ προδιαδικασίας τινος ἰδιῶται ἔφερον τὸν Ἀπόστολον ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ διηρώτων αὐτὸν ἐκεῖ· μετὰ δὲ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ Παύλου, ἡ ὁμήγυρις φαίνεται διαλυθεῖσα ἐν μέσῳ γελώτων καὶ εἰρωνιῶν.

Τὸ ἕτερον ζήτημα — τοῦ ***τόπου***, ἔνθα ἤχθη ὁ Παῦλος — εἶναι δυσκολώτερον. Ἐὰν ἐδικάζετο ὁ Παῦλος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἡ δίκη θὰ διεξήγετο ἐν τῇ Ἀγορᾷ, ὅπου ἐπὶ Ρωμαίων εἶχε μεταφερθῇ ἡ ἕδρα τοῦ δικαστηρίου. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς εἴπομεν, δὲν ἐδικάζετο ὁ Ἀπόστολος, πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὴν φράσιν «ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον» κυριολεκτικῶς—

τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι».

Καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος εὐθὺς ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ κηρύξῃ εἰς αὐτοὺς «τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν».

«Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἔφη: Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ (1). *Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμόν, ἐν ᾧ ἐνεγέγραπτο ΑΓΝΩΣΤῼ ΘΕῼ* (2). *Ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.*

Ὁ Θεός, ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρά γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν·

ὅτι δηλ. οἱ φιλόσοφοι ὡδήγησαν τὸν Παῦλον ἐκ τῆς Ἀγορᾶς πρὸς τὸν **βράχον** τοῦ Ἀρείου Πάγου (ὅστις ὑψοῦτο ἀκριβῶς ὑπεράνω τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς Ἀγορᾶς) εἰς μέρος, ὅπου θὰ εἶχον περισσοτέραν εὐρυχωρίαν καὶ ἡσυχίαν πρὸς συζήτησιν ἢ εἰς τὴν θορυβώδη καὶ ἀνθρωποβριθῆ Ἀγοράν. Τούτου τεθέντος, ἑρμηνευταί τινες θεωροῦσιν ὡς πιθανώτερον τόπον τῆς συγκεντρώσεως ταύτης τὴν **δυτικὴν κλιτὺν** τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἄλλοι δὲ ἀποφαίνονται ὑπὲρ τοῦ ἰσοπεδωμένου χώρου ὑπὸ τὴν **βόρειον πλευράν,** ὅπου ὁ βράχος εἶναι λατομημένος καθέτως καὶ σήμερον φέρει λαξευμένον μέγαν σταυρόν. Ἡ θέσις αὕτη εἶναι καὶ ἡ πιθανωτέρα, καθότι εἶναι πλησιεστέρα καὶ προσιτωτέρα εἰς τοὺς ἀνερχομένους ἐκ τῆς Ἀγορᾶς. Πάντως δὲν ἔφερον τὸν Παῦλον ἐπὶ τὸ **ἀνατολικὸν** ἄκρον τοῦ βράχου (ἐκεῖ ὅπου σήμερον σώζονται τὰ ἴχνη μιᾶς κλίμακος), διότι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐθεωρεῖτο ἱερός, ὡς ὑπερκείμενος ἀκριβῶς τοῦ τεμένους τῶν φοβερῶν Εὐμενίδων ἢ Σεμνῶν.

(1) Τὴν μεγάλην «θρησκευτικότητα» τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων ἐπιμαρτυροῦσιν οὐ μόνον οἱ μεγαλοπρεπεῖς ναοί των καὶ τὰ ἄπειρα ἱερά, ἀναθήματα, βωμοί, κτλ. οὓς περιγράφει ὁ Παυσανίας, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ἰσοκράτης, Πανηγ. 19: «Τοὺς πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους». Περὶ τοῦ ζεύγους, 2: «Οἱ πλείστας μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν, ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδένες ἄλλοι, πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα, ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξύμπαντες Ἕλληνες». Παυσανίας, I,24, 3: «Ἀθηναίοις περισσότερόν τι ἢ τοῖς ἄλλοις ἐς τὰ θεῖά ἐστι σπουδῆς». Ἰώσηπος, Κατὰ Ἀπίωνος, 1,12: «Ἀθηναίους . . . τοὺς εὐσεβεστάτους τῶν Ἑλλήνων». Ἰουλιανός, Μισοπώγ. 27: «Φιλόθεοι μάλιστα πάντων εἰσὶ . . . καθόλου μὲν Ἕλληνες πάντες, αὐτῶν δ' Ἑλλήνων πλέον τοῦτο ἔχω μαρτυρεῖν Ἀθηναίους». Ὁ δὲ Ρωμαῖος σατιρικὸς ποιητὴς Πετρώνιος λέγει ὅτι ἐν Ἀθήναις εὐκολώτεραν ἦτο νὰ ἀνεύρῃ τις ἕνα θεὸν ἢ ἕνα ἄνθρωπον

(2) Ὁ πεντήκοντα περίπου ἔτη μετὰ τὸν Παῦλον ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας Παυσανίας (I, 1, 4) ἀναφέρει παρὰ τὸ (Παλαιὸν) Φάληρον «βωμοὺς θεῶν ὀνομαζομένων ἀγνώστων». Ἐπίσης καὶ ὁ Φιλόστρατος. Ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα μ. Χρ. μεταχειρίζεται τὸν ὅρκον «νὴ τὸν Ἄγνωστον» (Φιλόπατρις, 9). Οἱ δεισιδαίμονες Ἀθηναῖοι, οἵτινες εἶχον βωμοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὴν Αἰδώ, εἰς τὴν Φήμην, εἰς τὴν Ὁρμήν, εἰς τὸν Ἔλεον, εἰς τὴν Πειθώ, ἔτρεμον μήπως ἐλησμόνησαν θεότητά τινα ἄγνωστον εἰς αὐτούς· ὅθεν διὰ νὰ ἐξευμενίσωσι καὶ τὴν θεότητα ταύτην, ἵδρυσαν βωμοὺς εἰς τὸν ***Ἄγνωστον Θεόν.***

ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι: «Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν» (1).

Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ Θεῖον εἶναι ὅμοιον. Τοὺς μὲν οὖν καιροὺς τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τανῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν. Διότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν ἀνδρί, ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν».

Τὸ ὡς ἄνω κείμενον εἶναι βεβαίως ἁπλῆ σύνοψις τῶν λόγων τοῦ Ἀποστόλου, παρέχει ἐν τούτοις ἀρκετὰ σαφῆ ἰδέαν τῆς δεινότητος τοῦ Παύλου ὡς ῥήτορος. Βλέπομεν μὲ πόσην σοφὴν λεπτότητα ἄρχεται τοῦ λόγου, ἐξαίρων τὴν ***θρησκευτικότητα*** τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν (2). Καὶ ἐνῷ καθ' ὅλην τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονήν του τὸ πνεῦμά του «παρωξύνετο», ἐπειδὴ ἔβλεπε τὴν πόλιν γέμουσαν εἰδώλων, ἤδη συγκρατεῖ ἑαυτὸν καὶ ὁμιλεῖ οὐχὶ περὶ εἰδώλων, ἀλλὰ περὶ τῶν «***σεβασμάτων***» τῶν ἀκροατῶν του. Καὶ ἀπὸ ἓν τῶν «σεβασμάτων» τούτων λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ τοῖς κηρύξῃ τὸν ἀληθινὸν Θεόν. «Ἐκεῖνον, λοιπόν, τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἠγείρατε βωμὸν καὶ τὸν ὁποῖον λατρεύετε ὡς Ἄγνωστον, αὐτὸν ἔρχομαι νὰ σᾶς κηρύξω». Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός; «Ὁ Θεός, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ». Ἕως ἐδῶ εἶχε τὸ ἀκροατήριον ἀπολύτως σύμφωνον, ἰδίως τοὺς Στωϊκοὺς φιλοσόφους, οἵτινες, ὡς εἴδομεν, ἐπίστευον εἰς μίαν γενικὴν καὶ παντοδύναμον Θεότητα, ἥτις ἐδημιούργησε τὸ σύμπαν. Ἀριστοτέχνης τῇ ἀληθείᾳ ὁ Παῦλος, οὕτω προδιαθέσας τοὺς ἀκροατάς του εὐμενῶς, ὥστε μετ' ἐνδιαφέροντος νὰ ἀκούσωσι καὶ τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματά του, ἅτινα κατ' ἀνάγκην θὰ προσέκρουον εἰς τὰς ἰδέας των τὰς θρησκευτικάς.

Καὶ προχωρεῖ: «Ὁ Θεὸς οὗτος, τὸν ὁποῖον σᾶς κηρύττω, ἐπειδὴ εἶναι Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δὲν ἔχει ἀνάγκην χειροποιήτων ναῶν ἢ βωμῶν ἢ νὰ λατρεύηται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων δι' ἀγαλμάτων ἢ ἐξωτερικῶν πραγμάτων. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ χορηγὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ παντὸς ἐπιγείου ἀγαθοῦ. Αὐτὸς ἐδημιούργησεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀρέσκεται νὰ Τὸν ἐκζητῶσι τὰ πλάσματά Του». Καὶ εἰς τοῦτο ἐμμέσως ἐπαινεῖ τοὺς ἀκροατάς, διότι διὰ τῆς ἀνεγέρσεως βωμοῦ εἰς τὸν Ἄγνωστον Θεὸν ἔδειξαν ὅτι ἤθελον νὰ «ψηλαφήσωσι καὶ εὕρωσι» καὶ γνωρίσωσιν Αὐτόν. Καὶ ἐπάγεται ὅτι ἡ ἐπιθυμία αὕτη εἶναι φυσική, καθότι ὁ Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο δὲ ὁ Ἀπόστολος ἐπιβεβαιοῖ ἐκ στόματος δύο Ἑλλήνων ποιητῶν, εἰς τοὐλάχιστον

---

(1) Ὁ στίχος οὗτος εἶναι τοῦ Ἕλληνος ποιητοῦ Ἀράτου, ἀκμάσαντος περὶ τὸ 270 π. Χ., ὅστις συνέταξε δύο ἀστρονομικὰ ποιήματα. Ὁ Ἄρατος κατήγετο ἐκ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας· καὶ εἰς τοῦτο ἴσως ὠφείλετο ἡ γνῶσις τῶν ἔργων του ὑπὸ τοῦ συμπατριώτου του Παύλου. Ἡ αὐτὴ φράσις ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὸν Ὕμνον τοῦ Στωϊκοῦ Κλεάνθους.

(2) «***Κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ***». ***Δεισιδαίμων*** ἐδῶ σημαίνει «θεοσεβής, φοβούμενος τὸ θεῖον». Αὕτη ἦτο ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λέξεως, μεταγενεστέρως δὲ κατήντησε νὰ σημαίνῃ «ὁ ἀνοήτως φοβούμενος τοὺς θεούς», ὅπως σημαίνει τὴν σήμερον. Ἀλλὰ θὰ ἦτο μωρὸς ὁ Παῦλος ἐὰν ἤρχιζε τὴν ὁμιλίαν του, ἀποκαλῶν τοὺς ἀκροατάς του δεισιδαίμονας ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην. Τοῦτο θὰ ἤρκει νὰ τοὺς προδιαθέσῃ καὶ ἐξοργίσῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ἂν ἀκόμη ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερον θρῆσκοι τῶν Ἀθηναίων.

τῶν ὁποίων, ὁ Κλεάνθης, ἦτο γνωστὸς καὶ σεβαστὸς εἰς τοὺς Στωϊκούς, ἂν ὄχι καὶ εἰς τοὺς Ἐπικουρείους.

«Ἀφοῦ λοιπὸν πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι γένος, πλάσματα τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει νὰ φαντάζωνται τὸ Θεῖον ὅτι εἶναι ἄψυχον ἄγαλμα ἢ ἔργον ἀνθρωπίνης τέχνης ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ λίθου. Ὁπωσδήποτε, ὁ Θεὸς παρέβλεψε «τοὺς καιροὺς τῆς ἀγνοίας» ταύτης καὶ ἐφανέρωσεν Ἑαυτόν, προσκαλῶν ἤδη τοὺς πάντας νὰ μετανοήσωσι, πιστεύοντες εἰς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ, ὅν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν».

Ἐδῶ ὅμως ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀποστόλου διακόπτεται ἀποτόμως. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς «ἀναστάσεως νεκρῶν», οἱ φιλόσοφοι ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι μὲ τὸν θάνατον ἐκμηδενίζεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἠδύναντο νὰ συγκρατήσωσι τὰς εἰρωνείας των. Εἰς αὐτοὺς ἀνάστασις νεκρῶν ἦτο καθαρὰ μωρία, καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἀκούσωσι τίποτε περισσότερον. Ὑπῆρξαν ὅμως καί τινες ἁβρότεροι, οἵτινες εἶπον εἰς τὸν Παῦλον: «Περὶ τούτου θὰ σὲ ἀκούσωμεν ἄλλην ἡμέραν». Οὕτω πως ἡ συνάθροισις διελύθη, καὶ ὁ Παῦλος «ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν». Τὸ κήρυγμά του ἐν Ἀθήναις εἶχε σημειώσει μεγάλην ἀποτυχίαν.

Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ὁμιλίας ταύτης τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου μᾶς λέγει ὁ Λουκᾶς μόνον ὅτι «ἄνδρες τινες» ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, «ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς». Πόσον καιρὸν ἀκόμη παρέμεινεν ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις δὲν γνωρίζομεν. Βεβαίως θὰ ἀνέμεινε τὴν ἄφιξιν ἐκ Βεροίας τοῦ Σίλα καὶ τοῦ Τιμοθέου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω· ἔχομεν δὲ λόγους νὰ πιστεύωμεν ὅτι τὸν Τιμόθεον, μόλις ἀφιχθέντα, ἔπεμψεν εὐθὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ἵνα στηρίξῃ καὶ παρηγορήσῃ τὴν ἐκεῖ νεαρὰν ἐκκλησίαν (Α΄. Θεσσ. γ΄. 1, 2).

Μετὰ τοῦτο παραλαβὼν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸν Σίλαν μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἀπῆλθεν εἰς Κόρινθον, ὅπου οἱ ἐμπορικοὶ Κορίνθιοι ἐδέχθησαν τὸν Χριστὸν μετὰ πολὺ μεγαλειτέρας προθυμίας ἢ οἱ σοφοὶ Ἀθηναῖοι. Καὶ ὁ Παῦλος, ὅστις ἔγραψε δύο ἐπιστολὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Θεσσαλονίκης καὶ δύο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Κορίνθου, οὐδεμίαν ποτε ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οὐδ᾽ ἐπεσκέφθη πλέον, καθ᾽ ὅσον γνωρίζομεν, τὰς Ἀθήνας.

Ἡ ἐν Ἀθήναις ὀλιγάριθμος ὁμὰς Χριστιανῶν παρέμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον μικρὰ καὶ ἀφανής. Ὅλα ὅσα οἱ μεταγενέστεροι ἁγιογράφοι ἀναφέρουσι περὶ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ὡς πρώτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν εἶναι μυθεύματα, τὰ δὲ εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενα συγγράμματα εἶναι νόθα κατασκευάσματα τοῦ 7ου αἰῶνος. Μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ 2ου αἰῶνος ἡ ἐκκλησία Ἀθηνῶν, περισυλλεγεῖσα ἐκ τῶν διωγμῶν, ἤρχισε νὰ ἀκούηται διὰ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξελθόντων Ἀπολογητῶν. Κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα ἀπήλαυσεν εἰρήνης καὶ προόδου τινος. Εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Α΄. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς. Εἶναι ὅμως ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς Γρηγόριος, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν ἐσπούδασαν ἐν Ἀθήναις, οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας. Τοὐναντίον, ἐν Ἀθήναις διετηρήθη μετὰ ἐξαιρετικοῦ πείσματος ὁ Ἐθνισμός, ἕως οὗ κατὰ τὸ ἔτος 529 ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ διατάγματος ἔκλεισε τὰς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλ᾽ ὁ λόγος τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἂν καὶ οὐδένα σχεδὸν Ἀθηναῖον συνεκίνησεν, ἐξηκολούθησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων νὰ ἀναγινώσκηται καὶ νὰ συγκινῇ τὰς ψυχὰς μυριάδων ἀνθρώπων εἰς πᾶσαν γῆν καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν—«κτῆμα ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν», κατὰ τὴν φρᾶσιν τοῦ Θουκυδίδου—ἵνα πληρωθῇ τὸ ρῆμα τοῦ προφήτου, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «δὲν θέλει ἐπιστρέψει εἰς Αὐτὸν κενός».

(ἀκολουθεῖ)

ΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

[Συνέχεια]

Βαβυλών.

Διὰ τὴν Βαβυλῶνα, τὴν πρωτεύουσαν τῶν Χαλδαίων, προελέχθη ἡ πλέον ἀπαισία ἐρήμωσις. «Καὶ ἡ Βαβυλών, ἡ δόξα τῶν βασιλέων, τὸ ἔνδοξον καύχημα τῶν Χαλδαίων, θὰ ἦναι ὡς ὅτε κατέστρεψεν ὁ Θεὸς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορα» (Ἠσ. ιγ΄. 19). Τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς εἶχεν ἤδη ἀρχίσει κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀλλὰ δὲν εἶχε τελειώσει. Ὅταν ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ Βαβυλὼν ἦτο ἀκόμη μεγάλη πόλις· λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ κατακτητὴς ἐσκόπευε νὰ τὴν κάμῃ πρωτεύουσαν τῶν κτήσεών του. Οἱ διάδοχοι ὅμως τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν ἐξετέλεσαν τὰ σχέδιά του. Τὸ ἔτος 300 π. Χ. ἐκτίσθη ἡ Σελεύκεια, ἡ δὲ δόξα τῆς Βαβυλῶνος μετεφέρθη βαθμηδὸν εἰς τὴν ἀντίπαλόν της ταύτην. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς μόνον μικρὸν μέρος τῆς Βαβυλῶνος κατῳκεῖτο εἰσέτι καὶ τοῦτο κυρίως, ἂν ὄχι ἐξ ὁλοκλήρου, ὑπὸ Ἰουδαίων, τὸ δὲ ἐπίλοιπον τῆς πόλεως ἐκαλλιεργεῖτο ὡς χωράφια. Περὶ τὸ 40 μ. Χ. ὁ διωγμὸς τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Καλιγούλαν ἐμείωσεν ἔτι περισσότερον τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων. Ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα μ. Χ. προλέγει ὅτι οὐχὶ μετὰ πολὺν καιρὸν δὲν θὰ ἦναι κανεὶς βέβαιος ποῦ ἀκριβῶς ἔκειτο ἡ πόλις, ὅπως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Νινευΐ. Μερικαὶ παρατηρήσεις διαφόρων συγγραφέων μᾶς βοηθοῦν εἰς τὸ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐρημώσεως ταύτης. Ὁ Ἱερώνυμος, γράφων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 4ου αἰῶνος, λέγει ὅτι ἡ θέσις, ἔνθα ἔκειτο ἡ Βαβυλών, μετετράπη εἰς κυνηγετικὰ μέρη διὰ τοὺς Πέρσας βασιλεῖς. Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, περὶ τὸ 412 μ. Χ., ἀναφέρει ὅτι οἱ παραπόταμοι τοῦ Εὐφράτου εἶχον ὑπερεκχειλίσει καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦτο σχεδὸν ἕνα ἕλος, Τὸ 460 μ. Χ. ὁ Θεοδώρητος παρατηρεῖ ὅτι δὲν κατῳκεῖτο πλέον οὔτε ὑπὸ Ἀσσυρίων οὔτε ὑπὸ Χαλδαίων καὶ ὅτι μόνον μερικοὶ Ἑβραῖοι εἶχον τὰς κατοικίας των διεσπαρμένας μεταξὺ τῶν ἐρειπίων. Ὁ Ἴβν Χαουκὰλ (Ibn Haucal) ἐν ἔτει 917 ὀνομάζει τὴν Βαβὲλ μικρὸν χωρίον καὶ λέγει ὅτι δὲν ἐφαίνοντο σχεδὸν καθόλου λείψανα τῆς Βαβυλῶνος· ὅτε δὲ κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα ὁ Βενιαμὶν τῆς Τουδέλα διῆλθε τὴν Χαλδαίαν, ἡ ἀρχαία της πρωτεύουσα ἦτο τελείως ἠρημωμένη καὶ τὰ ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἦσαν ἀπρόσιτα λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν σκορπίων καὶ ὄφεων, οἵτινες ἐνεφώλευον ἐκεῖ.

Ἡ ἐρήμωσις, λέγει ἡ προφητεία, θὰ ἦτο ἀπόλυτος καὶ διαρκής. «Οὐδέποτε θέλει κατοικηθῇ ***οὐδὲ θέλει κατασκηνωθῇ*** ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς· οὔτε Ἄραβες θὰ στήσωσι τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐκεῖ· οὔτε ποιμένες θὰ ἀναπαύωνται ἐκεῖ» (Ἡσ. ιγ΄. 20).

Εἴδομεν πῶς ὁ ὠκεανὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς βαθμηδὸν ἀπεσύρθη ἀπὸ τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἄλλοτε κατοικία ἀπειραρίθμου λαοῦ. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξαγγελθεῖσα καταδίκη ἐξεπληρώθη ἀπολύτως καὶ δὲν ἀπέμεινεν οὔτε λείψανον ἐκ τῆς ἄλλοτε θορυβώδους καὶ εὐθύμου ζωῆς της. Ἡ Χιλλάχ, ἓξ μίλλια νοτιοδυτικῶς τῆς Βαβυλῶνος, ἡ ὁποία σημειοῖ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ὅπου ὁ κατώτατος ὄχλος κατῴκει χωριστά, ἔχει σήμερον πληθυσμὸν 6000, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, «τὸ ἔνδοξον καύχημα τῶν Χαλδαίων», οὔτε μία ἀνθρωπίνη κατοικία δὲν ὑπάρχει. Ὁ Βεδουΐνος, ὅστις βόσκει τὰ πρόβατά του ἐκεῖ πλησίον, κυττάζει τὰ ἐρείπιά της μὲ δεισιδαίμονα τρόμον, καὶ τὸ τελευταῖον μέρος τῆς προφητείας ἐξεπληρώθη ἐπίσης κατὰ γράμμα. Αἱ σκηναὶ τῶν Ἀράβων εἶναι ἐλευθέρως ἐστημέναι ἐπὶ τῶν πεδιάδων τῆς Χαλδαίας, ἀλλ᾽ οὐδὲ μία εἶναι ἐστημένη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος. Ἄλλαι πόλεις, ἃς ἀναφέρουσιν αἱ Βιβλικαὶ προφητεῖαι, κατέστησαν ποιμνιοστάσια, ἀλλ᾽ οὐδεὶς ποιμὴν φέρει τὸ ποίμνιόν του ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος. Οἱ τοῖχοι ἠρειπωμένων πόλεων πολλάκις παρέχουν ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τοὺς ποιμένας καὶ ποίμνια. Ἀλλ᾽ ὅπως λέγει ὁ Ρώλινσον εἰς τὸ σύγγραμμά του «Αἴγυπτος καὶ Βαβυλών», «ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος, ὁ Ἄραψ οὔτε στήνει τὴν σκηνήν του οὔτε βόσκει τὰ ποίμνιά του· πρῶτον, διότι τὸ νιτρῶδες ἔδαφος δὲν παράγει καμμίαν καλὴν βοσκήν, καὶ δεύτερον, διότι ὁλόκληρον τὸ μέρος ἐκεῖνο θεωρεῖται ὡς κατοικητήριον πονηρῶν πνευμάτων». Καὶ οὕτω πως ἔχομεν τὴν πλήρη ἐκπλήρωσιν τῆς προφητείας.

Οἱ μέλλοντες κάτοικοι τῆς Βαβυλῶνος.

Ἀλλὰ μία μεγαλειτέρα ταπείνωσις ἀνέμενε τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν. Ἡ προφητεία ἀναφέρει καὶ ποῖοι ἔμελλον νὰ κατοικοῦν ἐν αὐτῇ. «Ἀλλὰ θηρία θέλουσιν ἀναπαύεσθε ἐκεῖ· καὶ αἱ οἰκίαι αὐτῶν θέλουσιν εἶσθαι πλήρεις ὀλολυζόντων ζώων· καὶ στρουθοκάμηλοι θέλουσι κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ σάτυροι θέλουσι χορεύει ἐκεῖ· καὶ οἱ αἴλουροι θέλουσι φωνάζει ἐν ταῖς ἠρημωμέναις οἰκίαις αὐτῶν, καὶ θῶες ἐν τοῖς παλατίοις τῆς τρυφῆς» (Ἡσ. ιγ΄. 21, 22). Αἱ χαρακτηριστικαὶ αὗται λεπτομέρειαι τῆς ἐρημώσεως ἐσημειώθησαν ὑπὸ ὅλων τῶν περιηγητῶν. Ὁ Λάϋαρδ, ἐκτελῶν ἀνασκαφὰς εἰς τὸν μέγαν γήλοφον τοῦ Βαβέλ, εὗρε μερικὰ φέρετρα περιέχοντα σκελετούς. «Μία φοβερὰ καὶ ἀνυπόφορος δυσωδία, λέγει, ἐξήρχετο ἐκ τῶν ρυπαρῶν ἐκείνων ἐρειπίων καὶ ἐκ τῶν διόδων, αἱ ὁποῖαι ***εἶχον καταστῇ τρῶγλαι ἀγρίων θηρίων,*** εἰσελθόντων εἰς αὐτὰς ἐκ τῶν ἄνωθεν. Οὔτε λείπουν «τὰ ὀλολύζοντα ζῶα». «Γλαῦκες πετοῦν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους θάμνους καὶ οἱ ρυπαροὶ θῶες κρύπτονται εἰς τοὺς αὔλακας». Ὁ Ρώλινσον λέγει: «Ὁ γήλοφος ἦτο πλήρης ὀπῶν· εἰσήλθομεν εἴς τινας ἐξ αὐτῶν καὶ εὕρομεν διεσπαρμένα πτώματα καὶ σκελετοὺς ζώων ἐσχάτως φονευθέντων». Ὁ Χέερεν, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Μπὶρς Νιμρούδ, λέγει: «Τὰ ἐνδότερα μέρη κατοικοῦνται ὑπὸ λεόντων, οἵτινες, μὴ φοβούμενοι τὰς φωνὰς τῶν Ἀράβων, κατέρχονται εἰς τὴν πεδιάδα».

Ἡ θέα, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπαρουσίαζεν, ἐπίσης προελέχθη, ὅταν ἡ Βαβυλὼν ἦτο ἀκόμη ἐν ὅλῃ της τῇ δόξῃ. «Ἡ Βαβυλὼν θέλει εἶσθαι εἰς σωρούς» (Ἱερ. να΄. 37) Ἐὰν θὲν εὑρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ ὑπερόχων θαυμάτων, θὰ μᾶς ἐπροξένει μεγίστην ἔκπληξιν τὸ ὅτι οἱ περιηγηταί, περιγράφοντες τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς πόλεως, ἀναγκάζονται νὰ μεταχειρισθοῦν τὰς ἰδίας ἀκριβῶς λέξεις τῶν Γραφῶν. Ὁ Φραῖζερ ἐν τῷ συγγράμματί του «Μεσοποταμία καὶ Ἀσσυρία» λέγει: «Ἡ μεγάλη ἔκτασις σωρῶν χωμάτων καὶ ἐρειπίων κτιρίων ἑλκύει τὴν προσοχὴν παντὸς παρατηρητοῦ, ὅστις ταὐτοχρόνως βλέπει ὅτι οἱ ἄμορφοι ἐκεῖνοι σωροὶ δὲν δύνανται νὰ δώσουν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τῆς φύσεως τῶν κτιρίων, τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν λείψανα». Ἕτερος συγγραφεύς, ὁ Ρίτς, λέγει: «Τὰ ἐρείπια εἶναι σωροὶ χωμάτων . . . . . . μὲ διεσπαρμένα τεμάχια τούβλων, πίσσης καὶ πηλίνων ἀγγείων. Ἐφανταζόμην ὅτι θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω: «Ἐδῶ ἦσαν τὰ τείχη καὶ τόση ἦτο ἡ ἔκτασις τῆς πόλεως· ἐκεῖ ἦσαν τὰ ἀνάκτορα καὶ αὐτὸς θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ὁ ναὸς τοῦ Βήλου», ἀλλ᾽ ἠπατήθην τελείως. Εὗρον ***ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χώρας κεκαλυμμένην*** μὲ ἐρείπια κτιρίων τοσοῦτον ἀπροσδιορίστου σχήματος καὶ μεγέθους, ὥστε θὰ περιήρχετο εἰς ἀδιέξοδον καὶ σύγχυσιν πᾶς ὅστις θὰ ἀπεπειρᾶτο νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν περὶ αὐτῶν». Εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν λέξεις, αἱ ὁποῖαι νὰ περιγράφουν τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς πόλεως ἀκριβέστερον ἀπὸ ἐκείνας, τῶν ὁποίων γίνεται χρῆσις ἐν τῇ προφητείᾳ: «Ἡ Βαβυλὼν μετετράπη εἰς σωρούς».

Καὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι προστίθενται. Ὁ καθηγητὴς Ρώλινσον λέγει: «Ἓν περίεργον χαρακτηριστικὸν τῶν προφητειῶν εἶναι ἡ φαινομενικὴ ἀντίθεσις, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ δύο δηλώσεων περιεχομένων ἐν αὐταῖς, ἡ μία ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδίδει τὴν ἐρήμωσιν τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων, ἐνῷ ἡ ἄλλη παρουσιάζει τὰ ὕδατα ὡς ξηρανθέντα καὶ τὸ ἔδαφος ὡς καταδικασμένον εἰς ξηρασίαν καὶ ἀκαρπίαν. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἀνήκουν αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἡσαΐου: «Καὶ θέλω καταστήσει αὐτὴν κληρονομίαν ἐχίνων καὶ λίμνας ὑδάτων» (Ἡσ. ιδ΄. 23), καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὁ πελεκὰν καὶ ὁ ἀκανθόχοιρος θέλουσι κληρονομήσει αὐτὴν» (λδ΄.11), ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀκολούθου χωρίου τοῦ Ἱερεμίου: «Ἡ θάλασσα ἀνέβη ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, κατεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν κυμάτων αὐτῆς» (Ἱερ. να΄. 42). Ἔναντι αὐτῶν ἔχομεν ἐπίσης τὰς ἀκολούθους προφητείας: «Ξηρασία ἐπὶ τὰ ὕδατα αὐτῆς καὶ θέλουσι ξηρανθῆ» (Ἱερ. ν΄. 38). «Θέλω καταστήσει τὴν θάλασσαν αὐτῆς ξηράν, καὶ θέλω ξηράνει τὴν πηγὴν αὐτῆς» (Ἱερ. να΄. 36). «Ἔρημος γῆ ξηρὰ καὶ ἄβατος» (Ἱερ. ν΄. 12), «Κατάβα καὶ κάθισον ἐπὶ τοῦ χώματος, παρθένε θυγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος» (Ἡσ. μζ΄. 1).

«Ἀλλ᾽ ἡ ἀντίθεσις αὕτη, τὸ παράδοξον αὐτό, εἶναι ἀκριβῶς σύμφωνον μὲ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, τὴν ὁποίαν βλέπουν οἱ ἐπισκεπτόμενοι σήμερον τὰ μέρη αὐτά. Ἡ ξηρὰ καὶ ἄνυδρος ὄψις τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν ὑψωμάτων τῶν ἐπεκτεινομένων μακρὰν εἰς τὴν πεδιάδα, προσελκύει τὴν προσοχήν. «Ὁλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια τῶν γηλόφων φαίνεται εἰς τὸν ὀφθαλμόν, λέγει ὁ Πόρτερ, ὡς ἀπέραντοι ἀκανόνιστοι σωροὶ χώματος». Καὶ πάλιν: «Ὅλον τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔδαφος ἦτο ἐντελῶς ξηρόν».

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) (ἀκολουθεῖ) ***Γεώργιος Κλάδης.***